

Négy forint

Értesítjük olvasóinkat, hogy az egyetem költségvetési bizottságának döntése értelmében, az egyetemi költségvetés csökkentése miatt apunk ára január 1-jétől 4 forintra emelkedett.

KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
Központi Könyvtár
Telefon: 176-827 Telex: 224186 mkk
1828 Budapest 6. nr.

KÖZGAZDÁSZ

A MÁRX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXX. ÉVFOLYAM, 2. SZÁM   ÁRA: 4 FORINT   1988. JANUÁR 28.

Személyi kérdés, az 1988. évi költségvetés és szabályzatok az ET előtt

Az egyetemi tanács ideje óta ültetés 1988. január 11-én tartotta. Az állami vezetés, az oktatók és a hallgatóság képviselőinek meglehetősen zsúfolt programot kellett megvitatnia.

Elsőként az ET szótöbbséggel elfogadta azt a javaslatot, hogy *Monck Lászlóné, eddigi megbízott gazdasági főigazgató e posztot teljes jogon töltse be a megbízási idő lejártáig.* A javaslat alapján a Művelődési Minisztérium dönt a végleges kinevezésről.

Második napirendi pontként az egyetem 1988. évi költségvetése került a tanács elé. A vita megkezdése előtt nyilvánvaló volt, hogy az elkészült tervezetben lényegi módosításokat nem lehet végrehajtani, mert ennek két határidő útját állta. A gazdasági főigazgató csak a január 1-jén, illetve a tanácsülésig folyamatosan életbe lépő, új árak és adók alapján tudta a költségvetést összeállítani, viszont a minisztérium január 14-én várta (és kapta meg) ezen költségvetést. A költségvetési vita így a lényegi dolgokon nem változtatott.

A költségvetés adataiból kitűnik, hogy rendkívül nehéz évi áll az egyetem előtt. A legfontosabb dolog a takarékoskodás, hiszen az elemzésekből kitűnik: ha az egyetem minden tevékenységi területén

tartani kívánja az 1987-es szintet, már maga ez a tény mintegy

11,5 millió forintos költségterhet

jelent, olyan terhet, amely nem áll az egyetem rendelkezésére. Világos, hogy takarékosabb munkával, az eszközök racionális felhasználásával és ahol másképp nem megy, lefaragásával kell a kiadásokat egyensúlyba hozni a bevételekkel. Persze vannak olyan területek, amelyek el-sőbbbséget élveznek az anyagi eszközök felhasználása területén, mivel az egyetem tevékenysége szempontjából alapvető fontosságúak. Ezek a könyvtár, az oktatás és számítástechnika, a Nyelvi Intézet, a kollégiumok, a nyomda és a sokszorosítás.

A '88-as „nadrágszíjpolitika” az egyetemi alaptevékenység kiadásait érinti. Az egyetem tevékenységének ez az a szférája, ahol bevételeit nem

tudja megfelelő módon növelni, tudniillik ennek meghatározó eleme az állami támogatás (95 százaléka). Ez határozza meg a kiadási oldalt, amit az egyetemre bíznak, ossza el ő (illetve faragja le ő) a pénzeszközöket. A

csökkentések

legérzékenyebben a következő területeket érintik: szakmai anyagok (például Sirály papír, számítógéppapír) 17 százalékkal, takarítási pénzek 23 százalékkal, energia (fűtés, világítás terén a pazarlás csökkentésével) 4 százalékkal csökkennek. A béralap 4-6 százalékos csökkentését irányozta elő a minisztérium. A költségvetés szerint az a csökkentés 2,5 százalékos (3 millió forint) lesz, amely üres álláshelyek megszüntetéséből, bérmeztakarítás csökkentéséből és a jutalmazási lehetőségek beszüntetéséből fog összeállni. Elbocsátásokat, mint bérmeztakarítási lehetőséget

az egyetem gazdasági vezetése nem tervezett.

A beszűkült anyagi lehetőségek kihatnak az egyetemi rekonstrukcióra. Itt a fő csapásirány a főépület belső terének teljes elkészítése (előadók, pincék, emelet) mellett a homlokzati munkák szüneteltetése. A tornaterem rekonstrukciója valószínűleg 1988 végére 1989 elejére várható. A Nyelvi Intézet igazgatója felvetette a Makarenko-épület lehetetlenbe hajló állapotát, amire válaszul a rektor elmondta, hogy a főépület rekonstrukciója és a fent vázolt anyagi lehetőségek miatt lényegi változás nem várható sem a Makarenko-épület állagában, sem a Rajk Szakkollégium esetleges más-hova helyezéseben. Dobrovits Iván, a költségvetési bizottság elnöke elmondta, hogy az egyetem nehéz, de nem katasztrofális anyagi helyzetben van. *Vannak tartalékaink.* Mindezek mellett az egyetem gazdasági vezetése pótkitelkérelemmel fog fordulni a minisztérium felé.

Az ET az 1988. évi költségvetési tervet szótöbbséggel (33 igen, 8 tartózkodás, 1 nem) elfogadta.

(Folytatás a 3. oldalon)

Vági Ferenc kitüntetése

Vági Ferencet, az agrárközgazdasági tanszék vezető professzorát a Lipcsei Marx Károly Egyetem állattenyésztői és állatorvosi kara emléklapjával tüntette ki azért az együttműködésért, amelyet a lipcsei és a budapesti, Marx Károly nevet viselő két egyetem között kifejlesztett. A kitüntetést ünnepélyes keretek között február 1-jén adják át Vági Ferencnek Lipcsében. Gratulálunk a kitüntetéshez!

Tájkép csata után...

Másfél hónap telt el a menzabojkott óta. Ismerőseim, barátaim — akik tudják, hol dolgozom —, mégis kérdegetnek még: „Te, mi történt valójában a Közgázban?”. De még a nyomdában is leszóllóan ismeretlen emberek: „Es változott a helyzet, sikerült valamit elérni?”.

Újjáalakult, lehet mondani felelelt a korábban nem kelő rendszerességgel működő egyetemi menzabizottság, ahol a szakszervezet, a gazdasági igazgatóság és az egyetemi hallgatóság képviselteti magát, s melynek végre már hivatalos vezetője is van. Január 8-án kibővített ülésre is sor került; az állandó tagok mellett jelen voltak ezen az egyetemi állami és pártvezetés, a KISZ-bizottság képviselői, valamint a menzát üzemeltető Pest-budai Vendéglátóipari Vállalat igazgatója és osztályvezetői. Az ülésen elhangzottokról, a bojkott óta bekövetkezett változásokról kérdeztem Szalay Lászlót, a menzabizottság elnökét, a gazdasági jogi tanszék docensét.

— A kibővített ülésen a korábbi problémák orvoslásának ütemét tekintettük át, valamint megbeszéltük a jövőbeni együttműködés feltételeit. Örömmel tudhatom, hogy a Pest-budai Vendéglátóipari Vállalat részéről igen pozitív hozzáállást tapasztaltunk, a kért változtatásokat gyakorlatilag teljesítették. Tehát javították a technikai feltételeket; új tálcákat vettek; szalvétát, vizet van az asztalokon; a tisztaságra jobban ügyelnek. Az árszáma széthúzódott, az olcsóbb ételeket időben ütemesen terítik, tehát fél kettő után is van választék. Teremfőnököt állítottak be, aki folyamatosan ellenőrzi a menzán a kiszolgálás és az ételek minőségét, hozzá bárki nyugodtan fordulhat panaszával. A tumultus elkerülése végett megállapodásunk szerint idegenek csak fél kettő után ékezhettek a menzán. Ennek

érdekében a gazdasági bejáratot ezen időpontig zárva tartják. Természetesen azonban nem lehet ellenőrizni azt, hogy külsősök a főbejáraton ne menjenek be.

Most már mintaféleket is kitétek a kiszolgálóultra, a vendég láthatja, miből választhat. Só, bors, paprika és ecet is rendelkezésre áll annak, aki kér. Tehát az árak januári emelkedésével járó feszültséget remélhetően tompítja valamelyest a szolgáltatás színvonalának emelkedése.

— Gondolom, most már a jó partneri viszony megtartása a cél.

— Igen, ez mindkét fél érdeke. Eppen ezért minden évben kétszer — januárban és szeptemberben — összeülünk a vállalat vezetőivel. A kibővített ülések mellett az igényeknek megfelelően, a menzabizottság rendszeresen táncszokzik. A cél mindenképpen az, hogy a jelenlegi színvonalat a vizsgaidőszak után is — amikor már sokkal többen járnak a menzára — tartani tudjuk. Tehát minden február—március körül dől majd el.

— A szinten tartást a folyamatos információszerezés is szolgálja.

— Igen, erre azért van szükség, nehogy szűk körű véleményt továbbítsunk a vállalat felé. A „Menzafigyelő” révén folyamatosan közvélemény-kutatást tartunk. A menza bejáratánál levő dobozba bárki bedobhatja véleményét. A Közgázdász is rendszeresen kívánjuk tájékoztatni munkánk eredményéről.

— Szó esett-e a korábbi szerződés esetleges újrajrásáról?

— Ez a szerződés tavaly tavasszal kötött, szeptemberben lépett életbe, és öt évig érvényes. Tehát újrajrásról nincs szó, inkább annak tartartásáról. Van a szerződésnek azonban néhány elnagyolt pontja; ezeket még pontosítaniunk kell. Így például azt a

pontot, mely a vállalat kiegészítő termelési tevékenységére, a hidegkonyhai termékek gyártására vonatkozik. A szerződés szerint az 1986—87-es évek eredményei függvényében 1988 első felében a felek megegyeznek abban, hogy a vállalat az egyetemnek a bruttó árbevétel bizonyos százaléka erejéig térítést ad-e? Ennek mértéke tehát még nem tisztázott. De nézzünk egy másik kitélést: „A lefűzött és igénybe nem vett megegyelő repeta formájában kerül kiadásra.” Hát erre még soha nem került sor! A büfékben szénsavas és szénsavmentes üdítőitalt egyaránt kellene biztosítani, valamint a hideg és meleg reggelizés feltételeit is. Miért nem lehet például reggel lángost kapni? És, hogy még csak egy igen fontos kérdést említsek; a vállalat energiaterítésének mértékét a mindenkor csúszóárindex szerint kellene módosítani.

— Milyen jogkör van az egyetemi menzabizottságnak?

— A menzabizottság tagjai az egyetem által alkalmazott élelmiszeri szaktanácsadó segítségével időszakonként ellenőrzik a napi kalkulációt, a nyersanyag mennyiségét és felhasználását, valamint a készletek minőségét. A szaktanácsadó közreműködik a heti étlapok összeállításában is. A bizottság hatásköre kiterjed a büfé ellenőrzésére is. Ugyanakkor a tagok a nyersanyag beszerzési módjába, az árképzésbe nem szólhatnak bele. A menza például a zöldségeket drágán, feldolgozott állapotban kapja; tehát, ha a nyersanyag drágább, akkor az erre vetett haszonkulcs mértéke is nagyobb. A bizottsági tagok utasítást nem adhatnak, csak észrevételt tehetnek; ennek eredményessége már kétséges. Megítélésünk szerint a menzabizottság jogkörét tehát korszerűsíteni kellene, akárcsak az összetételét, a hallgatók javára.

— Miért éppen önre esett a választás, mikor a menzabizottság elnöki tisztének kijelöléséről kellett döntenie?

— Talán azért, mert egy jógaész esszerűen át tudja tekinteni a szerződés kritikus pontjait. Mielőtt az egyetemre kerültem, 13 évig az Igazságügyi Minisztériumban törvényszerkesztőként dolgoztam, tehát van ebben gyakorlatom. Az már tiszta véletlen, hogy 1967—71 között a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen is menzafelügyelő voltam. Az sem közömbös, hogy szeretem a hasam, tehát a vállalatnak „peche” van, mert komolyan veszem a feladatom, s észrevételeimet, ha kell, erőszakosan is érvényre juttatom.

Nagyon bízom abban, hogy az üzemeltető vállalat ígéréte a jelenlegi választékot, színvonalat tekintve, tartósan érvényesülni fog. Ezt azért is fontosnak tartom, mert a jelenlegi — mindenki által ismert — nehéz gazdasági helyzetben az egyetemi dolgozók, s különösen a hallgatók, érthetően sokkal érzékenyebbek. Hogy a közgazdászok körében sűrűn használt kifejezéssel éljek: mindenfajta visszarendezés ma még fel nem mérhető hatásokkal járna. De úgy gondolom, hogy a bojkott-demonstráció kellő garanciát jelent egy ilyen esetleges negatív fordulat elkerülésére.

De kérdezzük meg a másik felet is! A bojkottról *Nedelkő Szilárdné*, a központi menza egyik üzletvezető-helyettese fejt ki véleményét.

— Sok mindenben igazuk volt a diákoknak, de nem kellett volna ebből országos ügyet csinálni. Várniuk kellett volna még: egy hét túl rövid idő volt az ultimátum teljesítésére. A bojkottnak annyi értelme volt azért, hogy legalább tudjuk, hogy újra létezik a menzabizottság.

— A diákok szerint a bojkott óta javult a minőség és

(Folytatás a 2. oldalon)

Játszik a gyerek, ha hagyják

Három és fél millió az Economixtól

Azoknak, akik munkakapcsolatban állnak az egyetemi Economix kissezítkezettel, értővel. A kezdeti években a létszám és a bevétel is folyamatosan növekedett, aztán ez 1986—87-ben stabilizálódott.

Az egyetem és az Economix között szerződés jött létre, amely részletesen szabályozza kapcsolatukat. Ennek értelmében az Economix fizet azért, hogy használja az egyetem helyiségeit, szolgáltatásait, good willjét. Ezen túlmenően fejlesztési, kulturális, szociális és sportcélokra fordítható összeget utal át közérdekű felajánlásoként évente az egyetemnek. Az első négy esztendőben ez mintegy húszmillió forintot jelentett összesen. Pontosabban 1983-ban 1 millió 860 ezret, 1984-ben 5 millió 396 ezret, 1985-ben 6 millió 574 ezret, és 1986-

200—300 hallgatóval, 100—200 oktatóval, illetve külső szak- kissezítkezettel, értővel. A kezdeti években a létszám és a bevétel is folyamatosan növekedett, aztán ez 1986—87-ben stabilizálódott.

A „húszonnegyedik órában” — vagy már utána...

Keserű indulataim a vizsgaidőszak végén

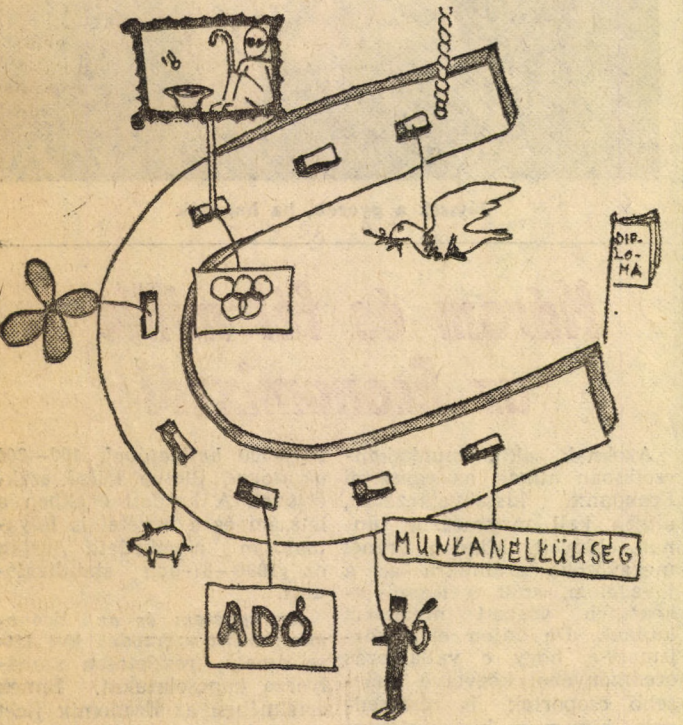
Felrémlik előttem a korábbi művelődési kormányzat (Pozsgay Imrével, Bihari Mihállyal és másokkal „fémjelzett”) alapkonceptiója, amely szerint a közoktatás radikális átalakítása társadalmunk egyik legégetőbb, halaszthatatlan feladata. Előrajzanak fejében a szigorú ellenvetések („ezek mindent szétrohasztanak!”), s a jelenlegi közoktatáspolitikai vezetés hatalmi időszakának „törpeugrásai”. Egyre tompuló elköpedéssel hallgatom a II. és III. évfolyamos nappalis és esti-levelezős vizsgázókat, s világosan látom, érzem, hogy már egy óriási szakadék szélén koválygunk. Hallgatom, miként fogalmazódik az ontológia helyett következetesen onkológia, ahogyan a Krisztus utáni VI., VIII. évszázadra datálódik a francia polgári forradalom, Diderot és Napóleon, üveges szemmel nézem magabiztos vizsgázómat, aki a klasszikus német filozófusokat az I. világháború időszakára „teszi”, majd rebbenő pillantásomra éberem reagálva gyorsan 30 évvel későbbre „érkezik”, s Hegel máris ott van a II. világháború eseményeinek sűrűjében. Aquinói Tamás Avignone-i lesz, a kapcsolata „valamelyik nagy valláshoz” köti, de hogy melyikhez, az rejtély. S tudom pontosan, hogy egyáltalán nem véletlen annak az „estis” (1987-es!) zárhelyi-nek a szövege, amely arról szól, miszerint „a filozófia egyre mélyebre (így!) hatol”, a marxista pedig kiváltképp, mert az aztán „valahol rávilágít az ember énjére”, és „megpróbálja érvényesíteni azt, hogy az ember megfejtette Isten akaratát és gondolatát, ezért történik a Földön, ami történik”.

Szabad-e tehát meglepődnöm azon, hogy a vizsgázóm Zenon, Achilles és a teknősbéka „hármastól” csak a teknősbéka mibenlétérol tud valamit, s Achilles-szel kapcsolatban „tudakiesését” azzal indokolja, hogy az ő gimnáziumában választható volt, hogy az Iliász, avagy az Odüsszeiát olvassa valaki, s ő az utóbbira „vokolt”?

Pontosan tudom, hogy alapvetően nem a hallgató a hibás! Tudvalévő, hogy ő — többek között — iskolarendszerünk, az általános és középiskola „terméke”. Ez a közoktatás pedig már lassan olyan szintű, hogy az albán vagy az etióp hozzá képest szabadegyetem. Tapasztaljuk valamenynyien, hogy a „radikális” jelző e tekintetben korábban sem volt anakronizmus, ami viszont legyőzte, az annál inkább. És még mindig nem történik semmi érdemleges, pedig nyílt titok, hogy már a „húszonnegyedik” órából is kilépőben vagyunk.

VALCSICSÁK IMRE

Bort, bűzát, békességet. Olyan jó bort, ami ugyan nem csak hazánk napsütéses lejtőin és homokján érik be, de egyike azoknak az adottságoknak, amelyeket a múltban még csak-csak kihasználtunk, manapság azonban már itthon is fanyalogva méregetjük. Egyelőre azonban még híresek vagyunk. Vagy inkább hírhedtek? Ami a borunkat illeti, nincs messze az az idő, amikor már az is a letagadnivalók sorába kerül. A borfogyasztásunkról beszélve viszont már csak az utóbbi jelzőt tudom használni. Mértéktelességünk olyan vezető pozíciókat biztosít a tabellán, amit még a (és itt ismét a „hírhedt” jelző kívánczik a papírra) kilenc óráig tartó, szeszese ital eladását tiltó rendelet sem tud csökkenteni. Iszik a magyar, hogyha szomorú, ha vidám, de ami ennél nagyobb súllyal esik a latba, amikor egy jó felesről van szó, azt csak elkeseredettséggel lehet nevezni. Igen, csak jól körül kell nézni a vendéglátóipari helyiségek háza táján, hogy felfedezzük azt a sok elkeseredett (akkor is ledöntöm, ha beledöglök) kortyintást, amit sokkal előbből kell kezdeni, megelőzni, mint a nap eleje. Nehéz dolog az állandóan átértékelte történelemben otthonosan tájékozódni, de akinek sikerül visszalapozni, az a megelőzés megfélelő idejét is be tudja tájékozni. Illik egy pár szót szólni a bűzáról is. Szégyenkezni valónk első ránézésre nincs. Európában, de még „szűkebb környezetünkben” is vezető helyen állunk élelmiszeriparunk és az alapját képező mezőgazdasági adottságok terén. Ami nagyon időszerűvé, és még inkább elgondolkodtatóvá teszi a kérdést az, hogy idén ismét növekszik azok száma, akiknek még a „bűza” is gond. Jövőre még nem valószínű, de ha eljön az az idő, hogy nemcsak cirksust, hanem „kenyeret is kap a nép”, akkor majd beszélhetünk békességről is.

Új utak. Mondhatnám azt is, hogy a változás szelei fújnak. Ne feledkezzünk el azonban arról, hogy azt is szélnak nevezzük, amikor a viharos szél fákat tép ki és rombol és azt is ugyanezzel a szóval illetjük, ha a szél egy lomha bárkát kizökkent holtpontjából — de ha már célozgatunk, miért ne löjünk a közepébe —, az erősen sodródó hajót elindítja az árral szemben. Az sem mindegy, hogy az út is felelő, vagy csak az útvárat szedik a hatóságok. Sok mindent meg lehet magyarázni, főleg egy olyan országban, ahol a naponta változó törvényerejű rendeletek, melyek nemcsak a jogállami koncepciók, de az alkotmánnyal is ellentétben állnak, egy áthatolhatatlan rengeteget jelentenek a hétköznapok emberének. Azt azonban nem lehet megmagyarázni, hogy előbb az útvárat szedik be, és utána majd abból a pénzből megépítjük az utat. Főleg akkor nem, amikor az az út már az addig sokszorosan „beszedett vámokból” többször fölépülhetett volna.

A „jópofát vágás” helyett már csak janus-arcunkat mutogatjuk, mely örül, hogy végre aktív miniszterelnököt és képviselőket lát, de nem örül, hogy ezt miért nem látta előbb. Nem annyira optimista, hogy azt kívánja, bárcsak így lett volna már 1919 óta, csak annyit, bárcsak akkor kezdtek volna el mentőcsónak után nézni, amíg még volt. Ugyanez az arc örül, hogy azt hallja: reformokról beszélnek, de nem örül, hogy ezek közül csak a legkevésbé kívánt, az adóreform valósult meg.

Értelemiség. Egy kicsit nyugodtabb vizekre hajózva akár diákperspektívából is folytatathatjuk az újsíri szentenciák kimondását. Az értelmiségi kérdést teleirt papírnak tekinthetjük, ami nem jelenti azt, hogy ne vegyünk elő egy újabbat, hogy azon folytassuk a meg nem oldott kérdések boncolgatását. Az egyetemen kezdve az evolúciós vizsgálódást, úgy tűnik, nem is kell tovább menni ahhoz, hogy dolgojunk végezve, lezártnak tekinthessük a baj forrásának keresését. Túl egyszerű lenne. Tagadhatatlan, hogy a problémák bölcsője az egyetem vagy inkább egyetemek (nehogy a személyeskedés vádjá érjen). Azt mondjuk, hogy miért dolgozunk jól, ha nem fizetik meg? (Mi volt előbb, a tyúk vagy a tojás? — ezt már nehéz eldönteni.) Ennél nagyobb baj, hogy már az egyetemet is többnyire úgy végezzük, hogy minek tanuljam meg ezt meg azt, ha úgysem fizetik majd meg. Utána pedig már, ha akarnánk sem tudunk dolgozni, mert még a „régí legkörben” tettük meg az előkészületeket.

Kívánom, hogy a sorok mögé betolakodó bizalmatlanság és pesszimizmus csak itt a papíron nyerhessen létjogosultságot és a valóságban győzedelmeskedjen a józan ész. Kívánom, hogy jöjjön el ismét (egy kicsit újabb kiadásban) a felvilágosodás kora! Szabadítson meg minket dogmatikus felfogásainktól és engedje szabadon gondolkozni az embert (mert ugye az ember a mi legnagyobb értékünk). Kívánom, amilyen körmönfontan okoz kárt a törvényhozás az állampolgároknak, ugyanolyan körmönfontan próbálják megvalósítani, hogy ne csak látvány legyen, hanem előadás is. Kívánom, hogy az idén összeházasodó fiatal párok ne „holmi” gazdasági racionalitást legyenek rákényszerítve figyelembe venni, hanem tényleges személyes elképzeléseiktől tehessek függővé, hány újszülöttem „növelik hazánk csökkenő lakosságának számát”. Kívánom, hogy azoknak az újszülötteknek, felnőve, a mai „nehéz gazdasági helyzet” már csak történelem legyen, mint ahogy a háborúk voltak a mi nemzedékünk számára. Kívánom, hogy ne csak átértékeljük, sőt inkább teljesen szokjunk le a megmászhatatlan tények magyarázgatásáról, ferdítgetéséről és inkább jó leckeeként kezeljük a múltat, vagy akár a jelent. **Jaksity György**

(Folytatás az 1. oldalról)

a választék, külön megdicsérték a diákoládalon levest osztó bajuszos srácot, készséges kiszolgálásáért. De néhány észrevételt is tettek: a sült krumpli minősége rossz, a sütemények időnként változnak, legyen többfajta tészta és még több olcsó étel — ismertetem a hallgatói tanács közvéleménykutatást összegzését.

— A süteményeket mi is úgy kapjuk; a krumpli pedig lengyel import, minőségén, sajnos nem lehet javítani. Ami az olcsóbb ételeket illeti; meg tudom mutatni az étlapot! Párizsi szelet, rántott sajt, sült virsli, rántott párizsi szinte mindig szerepel ezen. De olcsó ételnek számít a pirított máj, a zúzapörkölt, a sertéspörkölt is.

— A diákok, azt hiszem, inkább a főzélékre gondolnak... — Mindig van legalább két-fajta főzelék... — Bencsik László, az új séf: — Az előírások szerint ugyanaz a főzelék csak 3 nap után lehet az étlapon. Mindössze 14 fajta főzelék van, és például lencse mellett hüvelyeseket, borsóféleket, kelkáposztát, puffasztó ételeket nem adhatunk. A finomfőzeléket nem szeretik. Ráadásul a színösszeállításra is ügyelni kell; például sárgaborsó és krumplifőzelék nem lehet egyszerre. Ha mindezt figyelembe vesszük; nehéz úgy kalkulálni, hogy ne legyen ismétlődés, de azért mégis több főzelék szerepeljen.

— Korábban gondot okozott az is, hogy rizst — ami olcsó körletnek számít — nagyon ritkán kaphattunk. N. SZ.: A rizst valutáért veszi az állam, az előírások szerint negyedostályú éttermekbe — és a menza ennek számít — a Fűszért nem is szállíthat. Előfordult már, hogy egy üzletvezető ezért büntetett meg ötezer forintra a Kereskedelmi Felügyelőség. Most már enyhítettek ezen az intézkedésen.

— A diákok fő kifogása azonban mégis az, hogy a menza drágasága. Januártól a helyzet ezen a téren még csak rosszabb lett. — Január elsejétől a konyhai nyersanyagok árai jelentősen emelkedtek. Tehát a húsé átlag 10-15, a tejtermékeké 30 százalékkal. A zöldségek, főzélék árai pedig a mindenkori piaci kereslettel függenek.

— En úgy tudom, önök igen drágán, tisztított állapotban kapják a zöldséget... — Nézzé, olyan eszméletlen zöldségárak vannak a Nagy-csarnokban, hogy én nem hiszem, hogy az árak növekedésében szerepet játszana az, hogy mi vállalati elszámoló áron szerezzük be a nyersanyagot. Most például 26 forintért kaptunk tisztított burgonyát, a csarnokban 22 forintba kerül a krumpli. Az árkülönbség tehát nem nagy, ráadásul jelentős mennyiség elmenne tisztítási veszteségre.

— A haszonkulcs mértéke is emelkedett az idén? — Igen. A menünél 39 százalékról 60 százalékra, az a la carte-os étkezésnél 45 százalékról 72 százalékra. Erről mi nem tehetünk.

— A diákoknak fizetett támogatás növekedése, mennyire jelez az armelkedést? — Korábban a norma szerint 24,02 forintba került egy ebéd; a hozzájárulás 8,42 Ft volt. A vacsoránál ugyanez 8,10 forint volt korábban. A mostani ebédnorma 32,40, a vacsora pedig 25,20; napi hozzájárulás 14,30 az ebédnél és 12,50 a vacsoránál. Ha egy hónapra vetítjük a számokat, akkor 561,10-ért 1004 forint értékű ebédjegyet, illetve 393,70-ért 785 forint értékű vacsorajegyet lehet váltani.

— Az a baj, hogy harminc forintból nem lehet megebédelni. — Ez így van. Ugy negyvenötven forint kell egy kiadós ebédhez. De azért az nem igaz, amit az egyik újság (Népszava) írt, miszerint 38 forintba kerül nálunk egy hús köret nélkül. (Egy nő dolgozó méltatlankodik: Elegünk van már az újságírókból! Többségüket csak az érdekli; ez és ez a diákok követelése, de az nem, hogy mi a problémák oka. Most is alig tudtam kidobni egyet. Minden szó nélkül bejött a konyhába, hiába mondtam neki, hogy a higiéniai előírások szerint csak engedéllyel lehet itt tartózkodni. Erre elkezdett fotózni! Tudják ezek az újságírók azt, hogy néhány diák ösztöndíja talán nagyobb, mint a mi fizetésünk!? Egy szombati pluszműszakért például 100 forintot kapunk. Hagyjanak már minket dolgozni!)

N. SZ.: A segéd munkások alapfizetése — akik takarítanak, illetve az étkezők közben mosogatnak — havonta 2300—2400 forint; erre mindössze 30-35 százalékos pótlék jön még... — Ezért a fizetésért nem is lehet elvárni, hogy közben udvariasan mosolyogjanak... —

— Nagyon nehéz embert szeretni ezekre a munkákra, vannak olyanok is, akik egy-két hétig dolgoztak, aztán októberről betegállományban vannak.

— A bojkott idején hány munkás hiányzott? — December elején összesen 12-en voltak betegállományban. Mindössze húszan dolgoztunk, három ember maradt a mosogatóra és takarításra! A bojkott után többen meggyógyultak és álláshirdetést is feladott a vállalat, így most harminceten vagyunk.

— Úgy tudom, teremfőnököt is felvett a vállalat. A diákok azonban nem ismerik őt, csak annyit tudunk róla, hogy egy csinos, barna hölgy... — Balogh Károlynénak hívják. Egyébként nem mindig lehet megtalálni a tálalóban, gyakran be kell állnia a mosogatóba, vagy máshol segít ki. De bárkinek bármilyen gondja van, akármelyikünket megkeresheti nyugodtan.

★ Így „csata” után, végső konklúzióként leszögezhetjük, hogy a mélyben rejlenek még indulatok, de ezek talán szép lassan lecsillapodnak. Azt is reméljük, hogy a bojkott nem a menza dolgozóit és a hallgatók közötti ellentétet szította fel. Hiszen a bojkott bizonyos szempontból a Pest-budai Vendéglátóipari Vállalat alkalmazottainak is előnyös volt: több munkást felvettek, javultak valamelyest a munkakörülmények, a technikai feltételek, új gépek beszerzésére is ígéretet tett a vállalat. És ha a dolgozók fizetését nézzük — hiszen a szakácsok, vagy üzletvezető-helyettesek bére sem lehet sokkal magasabb a segéd munkásokénál —, akkor is láthatjuk, hogy „egy csónakban eveznek” a kis-péNZű diákokkal. A januári árváltozások mindenkit egyformán sújtanak, ennek elviseléséhez nagy önfegyelmre van szükség. Mindent figyelembe véve; még szerencse, hogy nem a menza szinte éhbéért dolgozó alkalmazottai hirdettek bojkottot... —

Rózsa Iván

III., IV. évfolyam figyelem! Tanulmányi verseny

Az ipargazdaságtan tanácskés tanulmányi versenyt hirdet iparszakos hallgatók részére, III. és IV. évfolyamon. A verseny tervezett időpontja: 1988. február utolsó hete. A versenyben való részvétel feltétele: Az ipargazdaságtan című tárgyból szabadon választott témaköréből dolgozat írása kb. 15—20 oldal terjedelemben. A dolgozat leadásának határideje: 1988. február 15-ig (ipargazdaságtan tanszék, III. em. 387.). A versenyre a jelentkezés történhet egyénileg vagy 2-3 tagú csoportokban.

Ipargazdaságtan tanszék

Közérdekű polémia a nyelvi képzésről

A következő interjú túl hosszúnak tűnik, de a nyelvtanítás évtizedek óta a legfontosabb téma, ami minden hallgatót érint. Ebből következik a diákok és a Nyelvi Intézet közti olykor viharos viták is régi keletűen, s ezekből néha a Közgazdász s kivette a részét. Most újra összeszedtük a diákok legfontosabb kifogásait.

Magyar Miklós, a Nyelvi Intézet igazgatója a kérdésekre írásban válaszolt.

— Kérem foglalja össze röviden, miben új a nyelvtanítás mostani rendje? Miben látja ön a fő erényeit és gyengeségeit?

— Az 1987—88-as tanévtől bevezetésre kerülő új oktatási rend, amelyet egyetemünk a képzéskorszerűsítés során dolgozott ki, szükségszerűen hozta magával a nyelvtanítás módosítását. Intézetünk számára a csúcshatárát lényegében két, határozott kívánástól támasztott az új nyelvtanítási rendszer: egyrészt a nyelvtanításnak kell lennie az oktatás és a képzés közötti közelekvő mindenki számára egy nyelvből legalább középfokú, szakmai anyaggal bővített nyelvvizsga megszerzését, továbbá a kötelező nyelvvizsga száma nem haladhatja meg a heti négy órát.

Ugyanakkor, amikor be kell látni, hogy a hallgatók óraszámának radikális csökkentése mellett semmiképpen sem lehet fenntartani a kötelező nyelvvizsga jelenlegi, viszonylag magas számát (nyelvigényes szakokon heti nyolc óra), meg kell találni azt a megoldást, amely a nyelvtanítást fordíthatóan igen csekély kötelező óraszám mellett lehetővé teszi egyetemünknek azt a törekvését, hogy megszűnjék a nyelvigényes és nem nyelvigényes szakok közötti különbség. Ennek a feladatnak két elengedhetetlen feltétele van: 1. Meg kell szüntetni a záróvizsgával járó oktatási formát. Két záró-

megnőtt az érdeklődés. Az sem titok, hogy hallgatóink igényeinek távolról sem tudunk eleget tenni. Hozzáteszem, hogy ma már a német, francia, spanyol nyelv területén sem. Tudom, hogy nem lesz népszerű kijelentésem, de tudomásul kell venni: bárannyire is öröndetes hallgatóink nyelvtanulási igénye, az intézet falai nincsenek gumiból, és oktatói kapacitásaink is korlátozottak. Felme-

— Azt is kívánatosnak tartja ön ugyanebben a szövegben, hogy az illetékes miniszteriumok határozzák meg a különböző nyelveket beosztó közzéadások iránti népgazdasági igényt (legalább külszülöttek számára) a jövőben az egyetem, illetve a Nyelvi Intézet ennek ismeretében gazdálkodhasson a rendelkezésre álló státussal? Nem gondolja, hogy a tanulandó nyelv kiválasztása hallgatói magánügy, amit a végzés után a munkaerőpiac vagy elismer, vagy nem?

— Ami a népgazdasági igényt illeti, arról pontos adataink nincsenek, nem is lehetnek. Ugyanakkor folyamatosan kapunk jelzéseket miniszteriumokból és vállalatoktól. Az utóbbi években egyre sürgetőbb az igény pl.: az olasz, svéd, spanyol nyelvek iránt. Mi azért kívánjuk az arányok hozzávetőleges megállapítását, hogy legalább nagyjából igazodni tudjunk ezekhez a mutatókhoz. Ami kérdésének utolsó részét illeti, nyílt kérdésre nyílt válasz: En nem gondolom, hogy a tanulandó nyelv kiválasztása hallgatói magánügy lenne. Pontosabban fogalmazva, magánügynek tudom azt tekinteni, amennyiben a nyelvet valaki magánúton tanulja. Intézményes keretek között ez is közügy. Az már más kérdés, hogy a közügyet az érdekek egyeztetése révén kívánjuk kezelni, amennyiben ez lehetséges.

En is szeretném, ha a jövőben a jelenleginél nagyobb lenne azoknak a száma, akik angol nyelvből szigorlatot végezhetnek. Erre reális esélyeket látok. Nem elsősorban oktatói létszám-bővítésre gondolok, hanem a meglévő kapacitások jobb kihasználására. Hogy csupán néhány, a közeljövőben kihasználható lehetőséget említek: A szigorlatot kívánók számára csökkenthető a záróvizsga szintű csoportok száma, illetve előrehozott záróvizsgával tanári kapacitások szabadíthatók fel. Ki kell zárni a fakultatív módon szigorlatot csoportokból mindazokat, akik nem mutatnak fel kellő eredményt, nem eléggé kitartóak, így az arra érdemesebbek elő foglalkják el a helyet. Fel kell menteni a nyelvtanulás alól a külföldi hallgatók nagy részét, hisz ők magyar nyelvből vizsgáznak, ezenkívül legalább egy világnyelvet megfelelő szinten (sok esetben anyanyelvi szinten) ismernek. Csúpan zárójelben jegyzem meg, hogy külföldi hallgatóinknak nagyobb szükség lenne magyarból néhány feléves szakmai nyelvi kurzusra, hogy eredményesebben végezhesék szaktárgyi tanulmányaikat.

— A nyelvi képzés számos változáson ment keresztül, de — úgy tűnik — változatlanul él az angollal kapcsolatos problémák (kevés a tanár, túl népesek a csoportok, egyenetlen a színvonal, túl nehéz a szigorlat stb.) Konkrét esemény is jelzi a gondokat: az első olyan

— Tény az, hogy az angol nyelvi iránt évek óta, ország-

szerte, de a nemzetközi viszonylatban is hallatlanul

Az elmúlt fél évben a Rajk László Szakkollégium keveset hallatott magáról. Nem szerveztünk az egyetemen sokakat becsalogató nagy vitát (ami-lyen tavaly a „Fordulat és reform” sorozatunk fő rendezvénye volt), s a kollégiumi nyilvános előadások is kevesebbet „külsőt” (értésd nem-rajkist) vonzottak. A korábbi évekhez képest mérsékeltébb érdeklődés nem elsősorban az előadásszervezőkön múlt, s nem csak a Rajk Szakkollégium problémája. Pár éve a szóbeli nyilvánosság, a leírhatatlan, de kimondható gondolatok oly sokakat vonzottak az egyetemi klubokba, hogy az egyetemi sajtó „Körök kora”-ként emlegette az időszakot. Mára a helyzet változott: a tudósok, művészek gyakran ismételték korábbi gondolataikat, hazánk, nemzetünk nagy problémáiról. A politika kivárása, halogatása, tanácstalansága sajnos ma is aktuális, tesz többéves gondolatokat, azonban sokakat szkeptikussá, kiábrándulttá tesz, ha ugyanazt hallja előadásokon hónapokon, éveken át — s a valóságban igen kevés történik... Bizonyos fokig érthető, hogy nem könnyű meghozni olyan fontos döntéseket, melyek hosszú évtizedekre meghatározzák az ország sorsát. Az egyetemi ifjúság számára azonban elgondolkodtató lehet, hogy e fontos

döntések hozói ez idáig elzárkóztak

a budapesti szakkollégiumok által kezdeményezett nyilvános beszélgetésektől, vitáktól. Pedig nagy szükség lenne politikaink őszinte, közvetlen megnyilatkozásaira, hiszen sok, minket érintő, érdeklő kérdésre nincs válasz a hivatalos kommunikáción, s a politikai történések sokszor nehezen megérthetőek.

Hogy van érdeklődés az újak számító gondolatok iránt, hogy szükséges és hasznos a problémák többoldalú megközelítése azt bizonyítja, az a nagy sikerű előadás-sorozat, amelyet kollégiumunkban múlt év novemberében és decemberében — szűk körben — tartottunk. A „Társadalmi szerződés” című dokumentumot vitatták meg politológus-

angolt tanuló szigorlati csoport, amelyik kezdő szintről indult már az új szisztémának megfelelően, saját tanárja szerint sincs azon a szinten, hogy szigorlatra lenne bocsátható. Így a hallgatók halasztást kaptak, majdnem próbálkozhatnak a szigorlattal. Egyetemi polgári státusuk a mostani vizsgák végén megszűnik, s könnyen elfordulhat, hogy a következő félévben maguk adják össze tanárukat orádját. Találkozhat önmagukkal hasonlóképpen elégedetlen, kezdő szintről indult, s most szigorló spanyol és francia nyelvet tanuló diákokkal is. Mi lesz, ha az angolok precédens teremtettek, s most majd mások is halasztásért folyamodnak? És egyáltalán: hogyan kommentálja ön ezeket az eseteket?

— Ami a gondokat illeti: mihez képest kevés a tanár? Ha az összkövetőt létszámhoz viszonyítjuk, a kb. 120 oktatónk tekintélyes létszám. Nem tartom valószínűnek, hogy ezt a számot a közeljövőben emelni lehet. Ismét csak arról van szó, hogy a nyelvoktatás iránti rendkívül nagy érdeklődést semmiképpen sem tudjuk kielégíteni. Tudomásul kell azonban venni: közgazdaságtudományi egyetem arra nem rendezkedhet be, hogy minden nyelvtanulási igényt kielégítsen.

A kezdő szintről induló szigorlatozók problémájával kapcsolatosan meg kell mondanom, hogy mindenki „saját felelősségére” vállalja a szigorlatot kezdő szintről. Nyilvánvaló, hogy ez csak azoknak sikerülhet, akik az átlagosnál könnyebben tanulják az idegen nyelveket, akik rendelkeznek a kellő szorgalommal. Ne felelje el, hogy az idegen nyelvekről szóló rektori utasításban megfogalmazódik: a nyelvigenyes szakok kivánatos, hogy mindkét választott nyelvből rendelkezzenek a hallgatók bizonyos előképzettséggel.

Tudok arról, hogy egy angol nyelvet tanuló csoport vizsgálhalasztást kért májusra. Intézetünk azonban nyelvrát — pontosan azért, mert februárban megszűnik hallgatói státusuk — nem tud számukra biztosítani.

— Az a szóbeszéd is járja, hogy nem nyelvigenyes szakosoknak gyakorlatilag marad az orosz, mert tanárihínyra hivatkozva nem veszik fel őket kezdő nyelvi nyelvekre. Igaz-e ez, s ha igen, hogy fér ez össze azzal, hogy a nyelvtanulást az egyetemen egyre kívánatosabb alanyi jog?

— Jó, hogy a kérdést felvetette, mert itt egy alapvető félreértés eloszlására nyílik alkalom. A nem nyelvigenyes hallgatók nem „választás” vagy „besorolás” alapján tanulják az orosz nyelvet, hanem a jelenleg érvényben lévő

miniszeri rendelet teszi ezt kötelezővé. Ez a nyelvoktatásról szóló rektori utasításban is világosan megfogalmazásra került, s az igazgatói hirdetőtáblán is mindenki számára hozzáférhető, olvasható.

— Sok kifogást hallani a szigorlatok szubjektivitása miatt, azaz hogy egyáltalán nem mindegy, ki kihez kerül. Vannak hírhedt párosok, akiknél közismerten sokkal nehezebb a vizsga, mint másoknál. Elismeri-e ezt, s mit kíván, vagy mit tud tenni ellene?

— Már előbb is említette, hogy túl nehéz a szigorlat, most pedig azt, hogy nem mindegy, kihez kerül a vizsgázó. Beismerő vallomást tesz magának: én a szigorú vizsgáztatókat kedvelem. De komolyra fordítva a szót: a szigorú vizsgáztatók mellett elvárom, hogy a tanár év közben is keményen dolgozzon a diákjait, mert csak

...és a Rajk?

sok, közzadják, filozófusok, szociológusok. (Az előadásokból összefoglalót a Közzadász későbbi számában olvashatnak.) A Rajk László Szakkollégium tagjai a jövőben is igyekeznek tájékozódni, szeretnék megismerni az összes hazai szellemi irányzatot, politikai szándékot. Szeretnék a kollégiumi előadások ismeretterjesztő és gondolatátadó szerepe mellett egyfajta fórum jellegét is megőrizni, azonban ehhez a kollégisták érdeklődése, akarata önmagában néha kevés...

A szakkollégium az egyetemi közéletben is aktívan részt vett az elmúlt időszakban. Hogy sokan nem kapcsolják az egyes akciókat, tevékenységeket a Rajk Szakkollégium nevéhez, annak oka lehet, hogy kollégiumunkban igen kevés a tagokra mint egyénekre kötelező közösségi határozat. (Ezért például a „környezetvédő héten” a kollégistáknak csak egy része viselte a zöld maszkot.) A másik fontosabb ok az, hogy az egyetemi közélet demokratizálódása és sokszínűbbé válása folytán a Rajk mellett más csoportok is megjelentek. Így a szakkollégium egy sor kérdésben már nem marad egyedül, hanem más tevékenységi centrumokkal együttműködve tud fellépni (HT, Széchenyi, Támpont stb.).

Az utóbbi időben felerősödött szakkollégiumi belső viták középpontjában is a megváltozott egyetemi közéletbeli

„Rajk-szerep” újraértékelésre,

átgondolásra került. Vita tárgya a kollégisták teljesítményének belső értékelése is. Februárban pedig tisztújításra kerül sor: a kollégium életét koordináló, összefogó testületet, a diákbizottságot választjuk újra.

A legutóbbi kollégiumi gyűlés egy személyi kérdésben is döntött: Heves viták után a kollégisták többsége Németh Teréz (IV. pénzügy) kollégiumi

mi tagságának fenntartására szavazott. (A kizárások körüli vitákon újra és újra felmerül a kollégisták teljesítményének mérhetősége, a kollégista lét „kritériumai”. Míg a kollégium történetének korábbi szakaszaiban a kizárások nem voltak ritkák, az utóbbi három évben senkit sem zártak ki a Rajkból. Előfordulnak azonban kilépések, a múlt félévben ketten léptek ki a szakkollégiumból.)

Oxfordba készülnek.

A kollégiumi gyűlés nagy többséggel fogadta el azt a javaslatot, melynek értelmében a szakkollégiumban a jövőben tilos a dohányzás a közösségi rendezvényeken és közösségi helyiségekben. (Ez vendégeinkre is vonatkozik. A jövőben tehát a Rajkban előadásokon nem szabad dohányozni.)

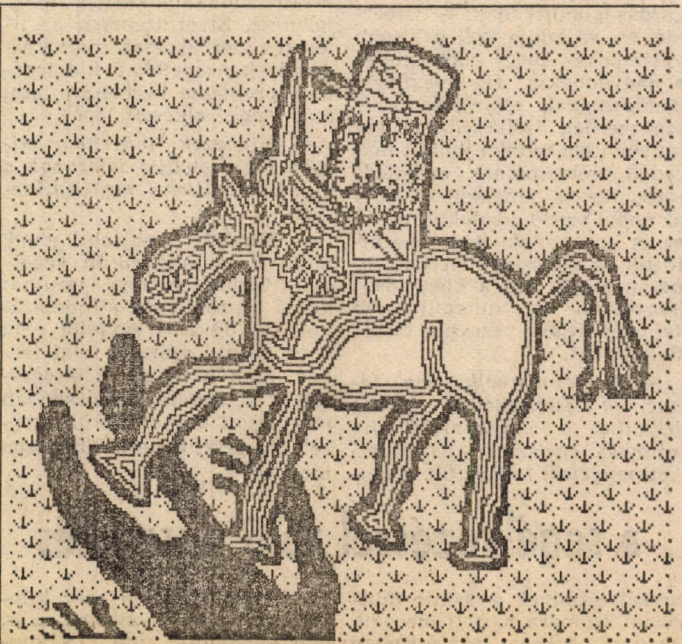
A vizsgaidőszak elején vált véglegessé, hogy Zbigniew Pelczynski professzor meghí-

vására három szakkollégista két hetet Oxfordban tölthet.

(A politológia professzor tavaly járt kollégiumunkban, s előadást tartott az oxfordi college-rendszerről, az ottani politológia-képzésről.) A tisztelettel több jelentkező közül a kollégium diákbizottsága választotta ki az utazókat, figyelembe véve eddigi tevékenységüket, nyelvtudásukat, s hogy más módon milyen lehetőségük van külföldre utazni. Február első két hetét Andrási Miklós (V. tg.), Bank Róbert (IV. kg) és Hamecz István (V. tg.) töltötte Oxfordban. Reméljük, hogy a jövőben sikerül nemzetközi kapcsolatunkat szorosabbá tennünk, s szélesebb körre kiterjesztenünk, így több szakkollégista utazhat külföldre.

A vizsgák mellett az utóbbi hetekben a szakkollégium téli táborára készültek a kollégisták. Bár csak az utolsó pillanatban vált véglegessé a tábor helyszíne, s a programfüzet is késve jelent meg, ez remélhetőleg nem zavarja a tábor sikeres lebonyolítását. (A január 23—28. között Hajdúszoboszlón megrendezett tábor programjáról, hangulatáról a következő Közzadászban számolunk be.)

Nándorfi Géza

János, a vitéz

amikor egy hallgató alacsony követelményszintű tanári munka után kerül a maga terminológiája szerint „hírhedt párosok” vizsgáira. Ez valóban megoldásra váró kérdés!

— Az elmúlt évben összkövetőt értekezleten határozottan amellet foglaltam állást, hogy szigorú követelményeket kell a vizsgázók elé állítani,

— Milyen módon megoldott a hallgatók érdekképviselete a Nyelvi Intézetben, milyen garanciákat képes ön nyújtani arra, hogy a kifogásokat megfogalmazzák vagy közvetítő hallgatókat emiatt semmilyen hátrány ne érhesse?

— Ezt a kérdést a hallgatók számára kellene feltennie! De minthogy elhangzott, elmondom a magam tapasztalatait és véleményét, annál is inkább, mert ezt már az egyetemi tanácsban is megtettük. Úgy tűnik, a hallgatók egyáltalán nem tudnak, vagy nem kívánnak élni képviseleti jogukkal, pedig problémáink nagy része azonnal vagy gyorsan megoldható lenne, illetve tisztázható lennének olyan súlyos félreértések, mint amilyenekre a mostani riport során is fény derült. Mint ahogy a képviseleti rendszer meglétét a magunk számára is elengedhetetlen munkakapcsolatnak tartom, számos al-

kalommal megkerestem a hallgatók képviselőit, és felajánlottam a rendszeres konzultációt. Úgy tűnik, a hallgatói tagozat megalakulásával ezen a téren is várható elmozdulás, hisz néhány nappal ezelőtt a kereskedelmi kar tanácsának hallgatói tagjaiból és az egyetemi tanács hallgatói tagozatából négy képviselővel közel háromórás megbeszélést folytattam a nyelvoktatással kapcsolatos legkülönbözőbb kérdésekről. Arra, hogy a problémákat felvető képviselőt vagy bármely hallgatót semmiféle hátrány ne érhesse, remélem, egy jól működő párbeszéd lesz a jövőben a legfőbb garancia.

— Ugy hírlék, a Nyelvi Intézet oktatói részéről is számos kifogás fogalmazódott meg a jelenlegi rendszerrel kapcsolatban. Melyek a legfontosabbak ezek közül, s mi ezekről az ön véleménye?

— A jelenlegi rendszer legfőbb gondja abból az óraszám problémából adódik, ami lehetetlenné teszi, hogy az eredeti elképzelésnek megfelelően a nyelvigenyes szakok a két nyelvet mindvégig heti 6—6 órában lehessen tanítani. (Az első és második éven az engedélyezett maximális óraszám heti nyolc óra volt!) Így került sor arra a szükségmegoldásra, hogy a szigorlat előtt a harmadik évben heti négy óra áll a nyelv rendelkezésére, ugyanakkor heti nyolc órában belép a második nyelv.

Tanáraink másik, nem kevésbé jogos kifogása az, hogy kezdő szintről kell (kellene)

ám színvonalas, következetes oktatói munka előzze ezt meg. Tapasztalatom és meggyőződése, hogy e két feltétel együttes betartása esetén azok a hallgatóink, akiket mi partnernek tartunk, akik nemcsak bizonyítványt, de tudást is — és elsősorban tudást — akarnak, elégedettek, hisz jól járnak.

— A lakásépítési alaphoz való hozzájárulás a kölcsönökre rendelkezésre álló összeget gyarapította, nem mondhatjuk, hogy X vagy Y az, aki ebből a pénzből kapott. Talán akkor járunk legközelebb az igazsághoz, ha azt mondjuk, ötven kaptak belőle 100 ezer forintnyi kamatmentes kölcsönt.

A közművelődési bizottság a 180 ezer forintot arányosan osztotta el a kérelmezők között. Kapott belőle a Támpont, a Tanulmányi Színház, az Amatőrfilm-stúdió, a dzsesszklub, a fotókör, az énekkar, a tánckar, a Kim. zsi utcai és a Rajk-kollégium, a TEK, a Társadalomtudományi klub, a Közzadász szer-

kesztősége és a Nyelvi Intézet Inter-klubja. A TDK-tevékenység támogatására átutalt 200 ezer forintból díjakat és gépeket költségeket fizettek ki nagyrészt, de jutott belőle a szakkollégiumok és különböző szakmai rendezvények támogatására is.

A sportklub a támogatására kapott 100 ezer forintot versenyzetetésre fordította.

A szakszervezet éves költségvetésének több mint felét jelenti az a 680 ezer forint, amely az Economix áttulajásából származik. A tavalyi évben mintegy 500 ezer forint kellett arra, hogy a szakszervezeti üdüléseket támogassák, így sikerült elérni, hogy az eddig is nagyon olcsó árakat tavaly sem kellett fölemelni. Jelentősen növekedett a rendkívüli segélyek száma és összege is, erre mintegy 150 ezer forintot költöttek. A fennmaradó összeget kulturálódásra fordították, rendezvényekre, színházjegyek támogatására.

Két számítógépet, egy személgépkocsit, két telefonfóvonalat és egy adatátviteli vonalat vásárolt az egyetem abból az 1 millió 470 ezer forintból, amely az Economix áttulajásából származott.

Az elmúlt évben 129 ezer forintnyi kamat is keletkezett. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy az Economix pénzt az érdekeltségű alap 6 millió 200 ezer forintjából osztották szét, így csupán gyakorlati szempontok döntötték el, mit finanszíroznak az Economix áttulajásából.

A várakozás szerint az Economix 1987-es teljesítménye eléri a '86-osat. A szakszervezetek teljesítménye csökkent a külföldi bevezetése miatt, ezt azonban egyelőre ellensúlyozza a szövetezettel munkája. Bár a megtakarításra eltehető pénze csökken a kiszövetkezetnek, várhatóan a '87-es eredmény után is átutal az egyetemnek 3,5 millió adózott forintot. A '88-as szabályozás szerint remélhetőleg az alapítványt nem sújtja majd adó, ettől tehát az egyetemnek átutalható összeg akár növekedhet is, bár a kiszövetkezeti munka érdekeltisége minden bizonnyal csökkenni fog, kérdéses tehát, hogy képez-e a kiszövetkezet megtartani idej teljesítményét.

Kérdezt: Molnár Gabriella

Személyi kérdés az 1988. évi költségvetés...

(Folytatás az 1. oldalról)

Az új képzési rend tantervi struktúrája volt a harmadik napirendi pont. Ez a javaslat csak a tanterv szerkezetére, kereteire, valamint a törzsananyagára vonatkozott. A részletes tanterv kimunkálása szakkollégisták dolga, ahol egyetemi és külső szakemberek mellett helyet kapnak, a hallgatói tagozat javaslatai alapján hallgatók is. A javaslatot az ET egyhangúlag elfogadta.

Negyedik napirendként a közművelődési szabályzat került az egyetemi tanács asztalára. Az ET egyhangúlag elfogadta a szabályzatot azzal a kiegészítéssel, hogy a Nyelvi Intézet keretében működő Inter Klub és a Közzadász egyetemi lap szerkesztőségének képviselője a közművelődési bizottság tagja legyen. Elfogadta továbbá, hogy a közművelődési bizottság dönt saját összetételéről, ám ezzel kapcsolatban az SZMSZ-ben megjelölt megfelelő fórumokhoz (rektor, ET, HT, hallgatói gyűlés) lehessen fellebbezni. Vita bontakozott ki arról, hogy az induló közművelődési bizottság tagjai közt alanyi jogon

szerepeljen-e az egyetemi pártszervezet

és a gazdasági főigazgatóság. Horváth Gyula KISZ-titkár a kérdés előterjesztője elmondta, hogy a bizottságnak a szorosán vett „kulturateremtő” szervezetek képviselőiből kell felállnia. Mivel a pártszervezet és a gazdasági főigazgatóság elsősorban nem kulturálódással foglalkozó szervezet, ezért azt a megoldást javasolja, hogy a pártszervezet tagjain keresztül, míg a GI tanácskozási joggal vegyen részt a bi-

Három és fél millió az Economixtól

(Folytatás az 1. oldalról)

ban 7 milliót, amelyből 2 milliót tett ki a rezsí, az 5 millióból mástól millió volt az adó, így három és fél millió maradt a közérdekű felajánlásra. Ez a három és fél millió forint jelentős összeg az egyetem költségvetésében, felhasználásáról egy kuratórium dönt. Ennek értelmében az egyetem szakszervezeti bizottsága 680 ezer forintot, a KISZ-bizottság 170 ezer forintot, a TDK-munka 200 ezer forintot, a közművelődési bizottság 180 ezret, a sportkör 100 ezret, a lakásépítési alaphoz 500 ezret, a képzés-korszerűsítési munkában részt vevők jutalmazási kerete 200 ezret, a beruházásokra fordítható összeg 1 millió 470 ezret kapott. Annak jártunk utána, mi lett ezekkel a pénzekkel.

A KISZ-bizottság költségvetése 260 ezer forint egy évre, ennek nagy részét teszi ki az Economixtól kapott 170 ezer forint. Ebből jutalmazásokra, kiutazásokra 75 ezret fordítottak, a nulladik évfolyammal való kapcsolattartásra ötezer költöttek, 25 ezret kapott az első évfolyam táborokra, és hozzávetőleg ugyanennyibe került a két ballagás, a fennmaradó 40 ezret pedig az instruktorok és a szakok osztottak.

A képzés-korszerűsítési munkában részt vevők jutalmazására átutalt összeg felét használták fel eddig, ebből minimum 3 ezer, maximum 15 ezer fontos jutalmakat fizettek ki.

A lakásépítési alaphoz való hozzájárulás a kölcsönökre rendelkezésre álló összeget gyarapította, nem mondhatjuk, hogy X vagy Y az, aki ebből a pénzből kapott. Talán akkor járunk legközelebb az igazsághoz, ha azt mondjuk, ötven kaptak belőle 100 ezer forintnyi kamatmentes kölcsönt.

A közművelődési bizottság a 180 ezer forintot arányosan osztotta el a kérelmezők között. Kapott belőle a Támpont, a Tanulmányi Színház, az Amatőrfilm-stúdió, a dzsesszklub, a fotókör, az énekkar, a tánckar, a Kim. zsi utcai és a Rajk-kollégium, a TEK, a Társadalomtudományi klub, a Közzadász szer-

kesztősége és a Nyelvi Intézet Inter-klubja. A TDK-tevékenység támogatására átutalt 200 ezer forintból díjakat és gépeket költségeket fizettek ki nagyrészt, de jutott belőle a szakkollégiumok és különböző szakmai rendezvények támogatására is.

A sportklub a támogatására kapott 100 ezer forintot versenyzetetésre fordította.

A szakszervezet éves költségvetésének több mint felét jelenti az a 680 ezer forint, amely az Economix áttulajásából származik. A tavalyi évben mintegy 500 ezer forint kellett arra, hogy a szakszervezeti üdüléseket támogassák, így sikerült elérni, hogy az eddig is nagyon olcsó árakat tavaly sem kellett fölemelni. Jelentősen növekedett a rendkívüli segélyek száma és összege is, erre mintegy 150 ezer forintot költöttek. A fennmaradó összeget kulturálódásra fordították, rendezvényekre, színházjegyek támogatására.

Két számítógépet, egy személgépkocsit, két telefonfóvonalat és egy adatátviteli vonalat vásárolt az egyetem abból az 1 millió 470 ezer forintból, amely az Economix áttulajásából származott.

Az elmúlt évben 129 ezer forintnyi kamat is keletkezett. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy az Economix pénzt az érdekeltségű alap 6 millió 200 ezer forintjából osztották szét, így csupán gyakorlati szempontok döntötték el, mit finanszíroznak az Economix áttulajásából.

A várakozás szerint az Economix 1987-es teljesítménye eléri a '86-osat. A szakszervezetek teljesítménye csökkent a külföldi bevezetése miatt, ezt azonban egyelőre ellensúlyozza a szövetezettel munkája. Bár a megtakarításra eltehető pénze csökken a kiszövetkezetnek, várhatóan a '87-es eredmény után is átutal az egyetemnek 3,5 millió adózott forintot. A '88-as szabályozás szerint remélhetőleg az alapítványt nem sújtja majd adó, ettől tehát az egyetemnek átutalható összeg akár növekedhet is, bár a kiszövetkezeti munka érdekeltisége minden bizonnyal csökkenni fog, kérdéses tehát, hogy képez-e a kiszövetkezet megtartani idej teljesítményét.

Az utolsó napirendi pont az oktatók hallgatói véleményezésének szabályzatba foglalása volt. Ebben a kérdésben retentően szerteágazó, aprólékos, már-már agyonbeszélés jelleget öltő vita bontakozott ki a szabályzatterv szinte minden pontja fölött. A megoldhatatlannak látszó gordiuszi csomót az ET azzal vágta ketté, hogy a szabályzat egészét („szellemiségét”) szavazásra bocsátotta, amelyet 32:1 arányban elfogadott, a részletekbe menő kidolgozás feladatát pedig egy oktató-hallgató csúcspártbizottság hatáskörébe utalta.

Az egyetemi tanács a Széchenyi szakkollégiumi csoport önálló szakkollégiummá válásának kérdését a következő ülésére halasztotta, majd a négy és fél órás ülést befejezte.

Bihari Edmond

MUNKANÉLKÜLISÉG

Vállalni és felkészülni!

A tömegkommunikáció csatornáin egyre többet lehet hallani „újraelhelyezkedési nehézségekről”, pontosabban a nálunk megjelölt „átmeneti” munkanélküliségről. Mivel ezek a fórumok közvetlen, informális központi irányítás alatt állanak, e híradásokból arra következtethetünk, hogy a politikai, kormányzati szervek is fel fogják vállalni a „strukturárváltással” járó konfliktusokat.

Lapunk egyetemünk két szakértőjének, Timár Jánosnak, a munkagazdaságtan tanszék, és Szikra Katalinnak, a pg. tanszék egyetemi tanárának véleményét kérte e témáról.

— Van-e jelenleg Magyar-

országban tömeges munkanélküliség? — Az eddigi, korlátozott körben marad-e a munkanélküliség vagy egy radikális strukturárváltás hatására tömeges és tartós munkanélküliséggel kellene számolni?

— Először is nálunk, eddig semmiféle „radikális” strukturárváltás jelei nem mutatkoztak. Inkább valamiféle ijesztgetésként merült ez fel egyelőre, bár ma nem nagyon képviseli valaki is azt a régebbi tetszetős jelszót, hogy „a szocializmusban a teljes és a hatékony foglalkoztatás között nincs és nem is lehet ellentmondás”. Ezzel szemben az olyan késedelmes és csekély „strukturárváltás”, mint például az ózdi kohászat leépítése is, mutatja, hogy a gazdasági szerkezet átalakításával, a hatékonyság növelésével óhatatlanul velejár a munkanélküliség. Ezt az árat — sajnos — meg

vekké degradálódott, s a mindkettőtől elkülönülő „szociális igazgatói” funkció irracionális. Es akkor még nem beszélünk a „foglalkoztatás”, az „össztönzés” a „bérreform” körüli hiedelmek, szakmai megalapozottságot nélkülöző vélemények és nézetek elterjedtségéről.

— Mi hát a „jó” megoldás, már amennyiben van ilyen?

— Nincsenek „jó” megoldások, csak „jobbak” vannak az eddigiekkel, olyanok, amelyek több előnyvel járnak, miközben — elkerülhetetlenül — gazdasági és társadalmi konfliktusokkal is járnak. Magyarország igazi problémája ma elsősorban az, hogy a 70-es évektől növekszik elmaradásunk a fejlett ipari országoktól, de még a „fejlett, fejlődő” ázsiai országoktól is, aminek beláthatatlan társadalmi következményei lehetnek a jövőben. Sovány vigasz, hogy több „baráti ország” máris sokkal rosszabbul áll, mint mi. Ebben a helyzetben a politikának — és a gazdaságpolitikának — ismernie és vállalnia kell a kisebb veszélyeket, hogy elkerülhesse a nagyobbakat. Ha megfelelő gondossággal, előrelátással és szakszervező felkészüléssel az átmenetileg munka nélkül maradt problémáinak megoldására, úgy vállalni kell és lehet az ebből eredő gondokat, mivel ez is ára annak, hogy megállítsuk az életszínvonal csökkenését, majd újra a kiegyensúlyozottabb és dinamikusabb fejlődés útjára vezessük társadalmunkat.

— A munkanélküliség tényeinek ismeretében Szikra Katalin a munkanélküli lét pszichés, egzisztenciális következményeiről kérdeztük. A leg-

feljebb túl- vagy álfoglalkoztatáshoz szokott társadalom hogyan elheti meg a munkanélküliség megjelenését?

— Minden társadalom nehezen éli meg ezt, de Magyarországon, ahol közel fél évszázada alig vagy egyáltalán nem jelentkezett a munkanélküliség, különösen komoly gondot okozhat gazdaságilag is, lelkiileg is az emberek számára.

A legnagyobb problémát abban látom, hogy a magyar társadalom és vezetése nem készült fel arra, hogy a strukturális változásokkal szükségképpen együtt jár a munkaerőpiaci kereslet és kínálat közti meg nem felelés. Az extenzív fejlődés, az, hogy az utóbbi évtizedekben nem volt lényeges strukturális változás a magyar gazdaságban, elfedte az intenzív fejlődésnek ezt a sajátosságát. Ugyanakkor — mivel már 1977-ben politikai határozatba foglalták a struktúraátalakításának szükségességét —, előre látható lett volna a strukturális munkanélküliség megjelenése. Ezzel szemben az illetékes szervek csak most kezdenek koncepciókat kidolgozni a probléma kezelésére, ami már eléggé elkésztet.

— Mindezek tükrében milyen főbb gondjai látszanak a munkanélküliek megsegítésének?

— Mindjárt az első gond, hogy a munkanélküli segély csak tűzoltásként járulhat hozzá a problémák áthidalásához. Ez ugyanis egyfelől nem segít azon a szörnyű lelki terhen, amit a magát fölöslegesnek érző, emberi méltóságában megalázott munkanélküli érezhet. Másrészt nálunk különösen fenyeget

a segélyezéssel való visszaélés

veszélye, mivel a szinte mindenki számára nyitott második gazdaság bőséges lehetőségeket kínál a segélyezésben részesülők számára, hogy emellett — illegálisan — munkát vállaljanak.

A megoldást tehát inkább a munkaalkalmak biztosítása kínálja. Ennek egyik területe a dolgozóknak a ma még mindig eléggé jelentős számban előforduló munkaerőhiányos munkakörökre való átképzése, átirányítása. Itt persze mindjárt az első probléma — kissé groteszkül fogalmazva —, hogy az 50 éves ózdi kohászból nehezen lesz budapesti ápolónő, még hosszabb átképzés eredményeképpen sem számíthatunk ilyen fordulatra. A szak-

családok akár több ezer kilométerre is elvándorolnak az új munkalehetőség után. Sajátosan hazai probléma, hogy elsősorban a költségvetési finanszírozású intézményekben a be nem töltött munkahelyek bérkereteit igen gyakran fölcsúsztatják az adott munkahely többi dolgozója között. Így nyilván ezek ellenállásába is ütközne, ha a meglévő státusokra új dolgozókat vennének fel.

Ami az új munkahelyek létesítését — mint a munkanélküliség csökkentésének másik módját — illeti, súlyos gondnak tartom, hogy a jelenlegi restriktív szakaszban a vállalatok úgy akarnak magukon segíteni, hogy megszüntetik a veszteséges termeléseiket, elbocsátják az ott dolgozókat, de ezzel párhuzamosan nem szelítik a rentábilis tevékenységeiket, s így nem szelítik a munkavállalási lehetőségeket.

A munkaközvetítésnek is korszerűsödnie kell. Nálunk gyakorlatilag csak az adminisztratív és a fizikai dolgozók munkaközvetítésének van valamifajta intézményrendszere. Ugyanakkor a strukturális változásokkal, a munkahelyek betöltésével az értelmiségiek, különösen a pályakezdők körében is megjelenhet munkanélküliség. Az értelmiségi munkaközvetítésnek speciális módszereinek, a munkaadó referenciáknak, a jelölttől stb., így ezek megteremtése is szükséges.

Összegezve tehát, központi program kell a munkanélküliség problémájának megoldására, a gondok enyhítésére. Nem lehet az emberek sorsukra hagyni. Ha eddig azt lehetett is mondani, hogy talán „túlpátronáltuk” az egyéneket a munkavállalás terén, olyan helyzetekben is helyettük születnek döntések, amikor jobb lett volna rájuk bízni, hogy mit tegyenek, akkor most azt kell mondanunk, hogy a munkanélküli létből való kilábalás mindenképpen központi segítséget igényel.

— Elkerülhetőnek tartja-e a tömeges, tartós munkanélküliséget?

— Helyes gazdaságpolitika, gazdaságirányítás mellett, amely nem engedi tovább siklani a gazdaságot abba a restriktív spirálba, amelybe belekerült, elkerülhetőnek tartom a globális, tömeges munkanélküliség létrejöttét.

A mezőgazdaság feladatai

Az Agrárklub vendége volt Vánca Jenő

Az Agrárklub Vánca Jenő mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszterrel invitálta kötetlen beszélgetésére az érdeklődőket december 1-én. Az előadásból és a kérdésekre adott válaszokból készült az alábbi összefoglaló.

1987-ben az agrárszektor 88—90 milliárd forint értékű termékkel jelent meg a külföldön. A terv 1,082 milliárd rubel és 1,175 milliárd dollár bevételt volt. Rubelviszonylatban körülbelül 20 milliós lemaradás van, amit elsősorban a gabona és az alma termés-csökkenése és a lemondott alkohol tartalmú italok miatti exportkiesés okoz. A konvertibilis bevétel ezzel szemben várhatóan 1,25 milliárd dollár körül alakult, s az egyenleg mintegy 600 millió dolláros aktívumot fog mutatni, ami több mint a tervezett. A rubelexport fontosságát jelzi, hogy enélkül nem tudnánk energiahordozókhoz és nyersanyagokhoz jutni szocialista piacra.

Ha az export dollárkihozatalát tekintjük (100 dollár bevételhez 10—15 dollár konvertibilis kiadás tartozik), akkor meg kell jegyezni, hogy a kiadás nagy többségét olyan alapanyagokra, vegyszerekre, tartósítószerre és csomagolóanyagokra fordítjuk, amelyek szocialista piacról beszerezhetetlenek.

A mezőgazdaság 1988-as tervének elsődleges célja — mondta Vánca Jenő — a termelés bővítése és korszerűsítése a minőségi követelmények és a termelési szerkezet módosításának az előtérbe helyezésével. Ezzel 5—5,5 százalékos bruttó termelésnövekedést kell elérni. 1970 óta ez öt alkalommal sikerült, háromszor aszályos év után, kétszer nagy piaci konjunktúra idején. Ez azt jelenti, hogy ha az időjárás jó és a piac fogadóképes lesz, akkor sikerülhet teljesíteni az előirányzatokat.

Ugyanakkor az élelmiszer-ágazatban a fogyasztói támogatások megszűnésével és az élelmiszerárak radikális növekedésével a belső piacnak sem adhatjuk ugyanazt a minőséget, ezért a

feldolgozóipar fejlesztése

nemcsak az export, hanem a hazai piac szempontjából is szükséges. 1988-ban az élelmiszerárak 50 százaléka tartozik a szabad, 10 százaléka a fix kategóriába, a többinél határok közé lesz szorítva az ármozgás. Nem szeretnénk — mondta Vánca Jenő —, ha az agrárszektor további inflatorikus hatást gyakorolna a népgazdaságra, azonban a piacfelügyeletet és a vállalati magatartásokat a valószínűleg eddig még nem tudtuk teljesen kézben tartani. Bár mérséklődnek

az állami támogatások, de fennmaradnak,

program indult be az eladódott üzemek terheinek enyhítésére, és tovább folytatják az elmaradt térségek felzárkóztatását.

A szerkezetváltás néhány jellemzője közül Vánca Jenő kiemelte, hogy a szemes takarmány területén a kukoricatermelés javára kell módosítani az arányokat, a fehérjetakarmány-import kiváltá-

sára pedig programot dolgoztak ki. Ezenkívül a cukorrépa termelését 20 százalékkal, a dohánytermelést jelentősen, a szeszipari termelést megrendelés hiányában szándékoznak csökkenteni.

Az eszközrendszerrel szólna Vánca Jenő megjegyezve, hogy a meglévő szellemi kapacitás nincs megfelelően hasznosítva sem a termelésben, sem a piaci munkában, szükséges a kutatás-fejlesztési programok eredményes végrehajtása és a biotechnológia valós eredményeinek alkalmazása. Anyagi oldalon 1988-ban azonos értékben számolva 1987-hez hasonló beruházási lehetőség lesz.

A szervezeti korszerűsítésnek megfelelően — tette hozzá a miniszter — a minisztériumban a feladatoknak megfelelően több részleget átalakítanak, esetleg csökkentenek. Mindez létszámcsokkennéssel jár. A vállalati szervezetekben is korszerűsítést terveznek.

Bátorítani kívánják a vállalkozási formák elterjedését. A szervezeti mozgalmat is tovább kívánják fejleszteni többféle, a lehetőségekhez igazodó forma létrehozásával.

Vánca Jenő a kérdésekre válaszolva többek között elmondta, hogy a vállalati kapcsolatrendszerben továbbra sem az utasítások hívei, azonban az exportjog partatlan megadása ahhoz vezetne, hogy a fontos külföldön a versengő vállalatok egymás üzletét rontanák. Ezért ebben az esetben

a termelők egyesülését

szorgalmazza a miniszter, s azokat kívánják a piaci követelmények betartására orientálni.

A szocialista kollektívizálás során a szövetkezetek színes skálája létezett, amiből az idők során a ma is ismert, jól bevált nagyüzemi forma vált döntővé. Mára azonban a nagyüzemi-szövetkezeti keret egyes esetekben túl merev, hatékony gazdálkodásra képtelenné vált — állapította meg a miniszter. — Eppen ezért a racionális gazdálkodáshoz a lehetőségeket újra többszínűvé kell tenni. Ez az improduktív munkaerő leépítésével,

szövetkezetek megszűnésével

is együttjár. Ki kell mondani, hogy a mezőgazdasági nagyüzem nem kötelezhető foglalkoztatásra, felszínre kell engedni a valós munkaerő-főlöleget. Ugyanakkor törekedni kell a foglalkoztatás helyi megteremtésére is, de ebben már az iparpolitikának is fontos szerepe van.

Végül Vánca Jenő elmondta, hogy az érdekeltségi rendszert nem központi intézkedésekkel, hanem keretszabályozók által keltett mozgással kívánják megoldani. A belső vállalkozások sokszínűek lehetnek, azonban ehhez az egész üzemnek megfelelően igazodni kell. Továbbra is igaz azonban, hogy a mezőgazdasági termelés eredményeinek döntő részét a nagyüzem hozza, viszont ilyen átfételekkel tovább dolgozni nem lehet, és a világpiacon versenyezni is igen nehéz.

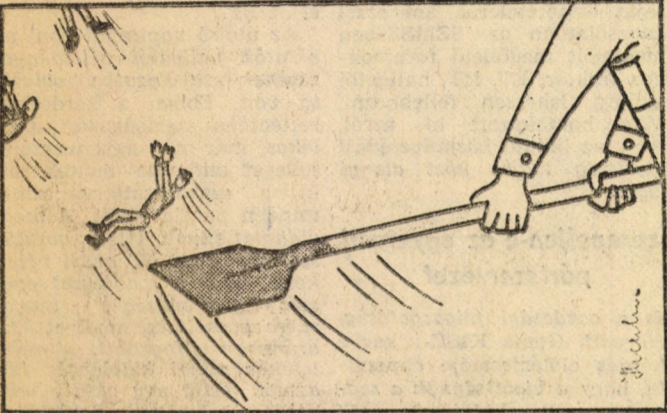
Nagy Gábor

Pályázati felhívás!

Az MTA—Soros-Alapítvány és a Művelődési Minisztérium pályázatot hirdet 5 hetes, intenzív angol nyelvi továbbképző csoportos útra az Egyesült Államokban 1988. július 1-től.

Egyetemünkön már diák utazhat. A költségeiket a Soros-Alapítvány fedezi. Az Amerikai Orszotanár Szövetségével kötött szerződés alapján még öt diák utazhat ugyancsak öthetes nyelvi továbbképzésre az USA-ba. A két ösztöndíj feltételei azonosak, ezért csak egy pályázatot kell beadni.

A birálatbizottság döntése alapján a legjobb hat pályázó utazik a Soros-ösztöndíjjal, további öt pedig az orszotanár-szövetség ösztöndíjjal. (Ez utóbbi kb. 10 ezer forintba kerül.) Pályázati feltételek: — III. vagy IV. évfolyamosok pályázhatnak (tanár V. évf. is.) — megfelelő nyelvtudás szükséges. (A kiválasztásnál számítani lehet angol nyelvi meghallgatásra is.) — legalább „jó” tanulmányi eredmény — A pályázatnak tartalmaznia kell a jelentkező nevét, szakát, évfolyamát, rövid életrajzát, nyelvtudásának fokát vagy az utolsó két félév nyelvi osztályzatát, szakmai tevékenységét (TDK, demonstrációs, házi dolgozat stb.). A pályázatokat a dékáni hivatalokba kell leadni legkésőbb 1988. február 15-ig.

országban munkanélküliség, és ha igen, mik a jellemzői?

— Van munkanélküliség — mondja Timár János —, ha a munkanélküliség ismert definíciójából indulunk ki. Eszerint munkanélküli az, akinek nincs jövedelme, keresettel járó munkát akar vállalni, de ilyet nem talál. A munkaközvetítő irodáknál regisztrált munkanélküliek („munkát keresők”) száma korábban 4-5 ezer körül mozgott, az utóbbi két évben közel 8, majd 10 ezer fölé emelkedett. Mivel hazánk közel 3300 települése közül csak 126 városban van munkaközvetítő iroda, valószínű, hogy a munkát keresők tényleges száma az előbbinél nagyobb. A regisztrált üres munkahelyek száma a korábbihoz képest csökkent, de még ma is 55-60 ezer körül mozog, tehát többszörösen felülmúlja a munkát keresők számát. A mai munkanélküliség tehát

kell fizetnünk, mert ha nem

vállaljuk, mint ahogy ezt tettük eddig, például a tatai szénmedence és igen sok más, hasonló esetben, úgy jóval nagyobb árat kell fizetni ezért az egész országnak.

A gazdaság dinamikus fejlődésének velejárója a strukturális munkanélküliség, ami egyáltalán nem jelenti azt, hogy ennek a mi viszonyaink között a tőkés országokban, különösen a dél-európai államokban kialakult, globális, kényszerű (tömeges) munkanélküliséghez kell vezetni. Ha azonban a munkanélküliség nem 10-15 százalék, mint ezekben az országokban, hanem csak átmeneti, strukturális jellegű és — mondjuk — 1-1,5 százalékgig emelkedne vagy akár ennél is kevesebb lenne, akkor is nem „félni” kell ettől, hanem a kormányának és a szakszervezeteknek is jó előre fel kell készülni erre.

— Tekintve, hogy a világpiacon várhatóan a belátható jövőben sem fogja — például — a számottevő növekedés jeleit mutatni, nem gondolja, hogy ez egy olyan kis ország, mint Magyarország a tartósabb és jelentősebb munkanélküliséghez vezethet?

— Úgy gondolom, hogy tartósabb és jelentősebb foglalkoztatási nehézségekkel elsősorban akkor kell szembenéznünk, ha nem lépünk mielőbb gazdaságunk korszerűsítésének útjára. Ezen túlmenően, egy ország kis méretének előnyei is vannak. Ha jó a gazdaságpolitika és korszerű a gazdaság működési rendszere, úgy egy kis ország könnyebben találhat olyan réseket a világpiacon, amelyek kitöltésével úrrá lehet a nehézségeken. Ha pedig ez az ország megfelelő szociális „védőhá-

lóval” rendelkezik, akkor még tőkés viszonyok között is nemcsak korlátozott szinten tudja tartani a munkanélküliséget, de megfelelően segíteni tud a nehéz helyzetbe kerülő munkanélkülieknek. Jól mutatja ezt Ausztria vagy Svédország példája.

— Miben látja akkor ön a problémát?

— En nagyjából a következőkben látom a problémákat: a/ még mindig nem nézünk szembe eléggé komolyan és nyíltan a munkanélküliség létezésével és lehetséges növekedésével; b/ kévsé és nehezesen kezdjük meg a munkaerőpiac új, korszerű intézményi rendszerének kiépítését, már a fellépéseknél is megállunk. Tipikus példa erre a nemrég bevezetett „újraelhelyezkedési”, vagyis a munkanélküli segélyrendszer, amelynek korlátozott alkalmazási köre következtében 1987 első 9 hónapjában összesen 566-an kaptak meghosszabbított felmondási időt, illetve segélyt; c/ a munkaerőpiac állami irányításának és felügyeletének, valamint a vállalatok emberi tényezővel foglalkozó szervezetei enyhén szólva „rendezetlen” állapotban vannak. A munkaközvetítő irodák státusza, hatásköre elégtelen és bizonytalan. A kormányzati átszervezés során a szociális ügyeket az egészségügyhöz csatolták, noha a „munkaügyek”, vagyis a foglalkoztatáspolitikai kormányzati irányításának hatékonyságát elősegíthette volna a „munka” és szociális ügyek integrált szervezete. A vállalatok személyzeti osztályainak jó része diszfunkcionálisan működik, az ezektől elkülönülő munkaügyi osztályok nem kis része alárendelt, adminisztratív szer-

Társadalmi mozgalmak, alternatív mozgalmak

Móttó: „A politikai reform tulajdonképpen a politika (vissza)társadalmisítása.”
 „Az új társadalmi mozgalmak az egész társadalom innovatív jellegét jelzik.”
 (Agh Attila, Magyar Tudomány 1987/10.)

A társadalmi, politikai intézményrendszer válságjelenségeiről és reformlehetőségeiről vitatkozva nem mindig esik kellő súly a különböző társadalmi mozgalmak, alternatív mozgalmak jelentőségének megvilágítására. Pedig különösen fontosak lehetnek ott, ahol a hivatalos politikai szervezetrendszer, sőt az egész társadalmi intézményrendszer csak csekély mértékben hajlandó a társadalom sokszínű érdek- és értékstruktúrájának megjelenítésére. Vannak tehát érdekek, értékek, amelyeket a hivatalos intézményrendszer huzamosabban sem jelenít meg, csak a mozgalmi szektor. A dolog jelentőségét növeli, hogy nyilvánvalóan minden politikai reform egyik fő összetevője a civil társadalom demokratikus energiáinak felszabadítása, beleértve ebbe a helyi autonómiákon, önkormányzatokon stb. kívül a civil mozgalmakat is.

Az természetesnek tartom, hogy az új értékek először nem a hivatalos intézményrendszerben, hanem kisközösségekben, majd esetenként mozgalmakban jelennek meg. Ugyanis ennek már csak szociálpszichológiai törvényszerűsége is van. Nevezetesen: az emberek társadalmi környezetüktől való függése általában arra ösztönöz, hogy a már kialakult megoldások közül válasszák ki a magukét. Így újabb, fejlettebb kultúrák felmerülésének döntő feltétele — Albert K. Cohen idézve — új, kisebbségi kultúrák, szubkultúrák kialakulása: ezek módosíthatják, teremthetik újja a kultúrát. Ha a hasonló irányba tájékozódó, potenciálisan közös szubkultúrát alkotó egyének nem találhatják egymásra (például az autonómiákat s a horizontális struktúrákat nehezen tűrő politikai berendezkedés miatt), változási igényeik neurotikus irányba fejlődhetnek — írja Cohen. Ezek után a szubkultúrák (kisközösségek, mozgalmak) aligha maradhatnak a tiltott-tűrt mezsgyéjén.

Századunk ipari társadalmi nehezen mozgó, stabilitásra törekvő, erősen hierarchizált szervezeteket hozott létre, amelyek nehezen engednek teret az emberek, különösen a fiatalok alkotó energiáinak. Ez a helyzet is kényszerűen maga után vonja az önmegvalósítás, a változtatási alternatívák szubkultúrákban, alternatív kultúrákban való keresését.

Szabó Máté találó megfogalmazása szerint a társadalmi mozgalmak jelzik azt, ha az intézményes politika lemaradt bizonyos társadalmi igények felvállalásában s egyben bizonyos megoldási irányokat, javaslatokat szolgáltatnak. Az intézményes politika innovációra, megújulásra való hajlamosságát jól jellemzi, hogy számára a társadalmi mozgalmak a társadalmi válságjelenségeket jelzik-e csupán, hogy azután igényeiket (s magukat a mozgalmakat is) többé-kevésbé befogadják a társadalmi intézményrendszerbe, vagy e mozgalmak léte számára magát a válságot jelenti-e, hogy aztán letörje azokat a stabilitás abszolutizált jelszavával.

Az eddig sorolt nemzetközi tendenciák különösen élesen jelentkeznek egy olyan társadalmi, politikai berendezkedés mellett, amelyet különösképpen az elidegenedett nagyszervezetek, a központosítottság, az alternativitás csekély volta jel-

lemez. Az ilyen tulajdonságokkal jellemezhető intézményrendszer csak kismértékben képes meríteni az egyének és a kiscsoportok alkotó energiáiból, s e lefojtott energiák — az igényektől messze elmaradó teljesítményekkel együtt — társadalmi, gazdasági válságokhoz vezethetnek. Egy társadalmat a konszenzus, a szolidaritás, a közösen elfogadott értékrendszer kapcsolhat össze. Az említett szituációban a szolidaritáshiány, az érték- és legitimációs válság, a ki nem hordott konszenzus (ki egyezett meg kivel?) meghatározó jellemző. Ilyen viszonyok között többszörösen is előtérbe kerül az alternatív kultúrák, alternatív ideológiák értékmegjelenítő, megújulásra ösztönző szerepe. Kelet-európai sajátosságként az alternativitás a szellemi szférában tud leginkább kibontakozni.

A vízvonalzó kérdés ma nálunk nem az, hogy a fiatalok egy része a hivatalos intézményrendszerben (párt, KISZ, szakszervezet stb.) vagy azon kívül, annak ellenére akare közéleti tevékenységet folytatni. A fő kérdések ma a következők:

Hajlandó-e egyáltalán részt venni valamiféle közéletben? Hisz-e még bármiféle reformban vagy mozgalmában, egyáltalán a cselekvésben? Stumpf István szavaival: „Nehéz lesz meggyőzni a hallgatag többséget egyáltalán arról is, hogy bizonyos intézményes integrációra szükség van, hiszen sokan ab ovo elvetnek mindenfajta, rajtuk kívül álló formális intézményt.” Hadd tegyem hozzá: gyakran válogatás nélkül bármiféle hagyományos értéket, normát is.

A másik kérdéskör: lesz-e idő a társadalmi eróziós folyamatok végzetes felgyorsulásáig arra, hogy a fiatalok (állampolgárok) az előttük levitézlett politikai szocializációs intézményrendszer mellett saját jogú intézményeket hozzanak létre önmaguk megfogalmazására, megvalósítására s környezetük befolyásolására? Lesz-e idő arra, hogy a civil társadalom csirái, az állampolgári tudat valamelyest megerősödjének?

Hiszen az érdemi reform tömegbázisát csak állampolgárok jelenthetik, nem alattvalók, nem politikai névtelenek.

Két évtized reformalkuja, húzd meg, ereszd meg reformtempója reformhitelenséghez (s az Európából való kioldódásunk felgyorsulásához) vezetett. Az érdemi társadalmi reform azonban felülről és alulról egyszerre kell hogy hasson. Az elmúlt évek társadalmi és alternatív mozgalmi (környezetvédők, alternatív békemozgalom, életforma-mozgalmak, szakkollégiumi és klubmozgalmak stb.) — nem csupán szűken értelmezett ideológiai karakterüket vizsgálva — a gyökeres reform társadalmi bázisának — mások mellett — fontos tényezői állampolgári attitűdjükké, közéleti részvételi hajlandóságukkal, szakszerűség, jogállamiság és demokrácia iránti fogékonyságukkal. Más tényezők (pl. kisvállalkozás, autonóm munkacsoport) mellett az egyéni és kiscsoportos alkotó energiák felbukkanásának, a fejlődést segítő új szubkultúrák megformálódásának színterei.

Tehát az elméletben, de a gyakorlati politikában is fel kell ismerni jelentőségüket, azt, hogy az olyannyira kárhözvontatott lassú innovációval, szolidaritáshiánnyal, atomizációval és közéleti-politikai passzivitással szemben tényleges alternatívát jelentenek. **B. Kiss Tamás**

Megjelent az Egyetemi Szemle

Az idei negyedik szám első cikkében Fekete Ferenc a közgazdasági oktatás néhány szerkezeti problémáját elemzi a politikai gazdaságtan tananyagának fejlesztésével kapcsolatban. A japán gazdasági csoda konfuciánus gyökerei címmel Móczár József rövid tanulmányát közli a folyóirat. A magyar közgazdasági gondolkodás történetéről szóló nagyobb tanulmány egy részét, az Értékelmélet — a „második” reformnemdék felfogásában című dolgozatot közli Solt Katalin. Pénzügyi „nyitáskunk” öt éves történetét tekinti át Brüll Mária, majd Értéktörvény és hasznosság címmel Meyer

Dietmar cikke olvasható. Kovács István a kisvállalkozások helyzetéről írt, különös tekintettel a vállalati gazdasági munkaközösségekre. Kovács Ilma pedig a felsőfokú idegennyelv-oktatás problémáit elemzi.

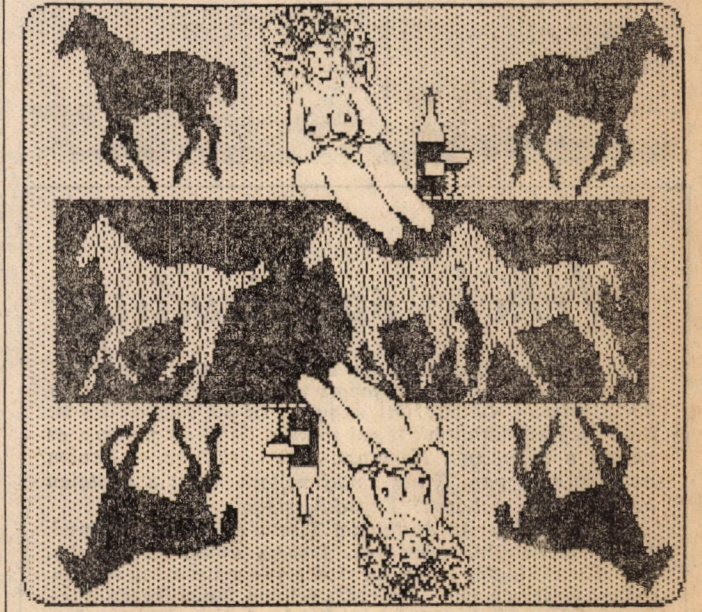
A könyvismertetések rovataban Nyilas József: A tudományos-technikai forradalom második szakasza, Bordáné dr. Rábóczi Mária: Nyereségtervezés és elemzés — vállalatvezetés, Sipos Béla: Vállalati árelőrejelzések, valamint Bánfi Tamás—Sulyok Pap Márta—Szász János: Gyors válaszkísérlet egy aktuális kérdésre című kötetéről olvasható ismertetés.

Fotópályázat

A Magyar Közgazdászszövetség Egyesülete (AIESEC) és a Közgáz Fotóklub „Magyarország, ma” címmel fotópályázatot hirdet. A postára adás határideje 1988. február 20. A legjobb fotó készítője részt vehet egy külföldön rendezendő nemzetközi diákkon-

ferencián. A beérkezett képekből a közgazdasági egyetemen kiállítást rendezünk. A pályaműveket a következő címre lehet küldeni:

AIESEC, MKKE
 Budapest, Dimitrov tér 8.
 1093

Paci-Manci (Halász Géza rajza)

HOGYAN?

„A névmódosítás mögött az elmúlt 2–3 évben végzett tevékenység jut kifejezésre”

Sorozatunk idei első részében a január 1-jétől új néven működő Magyar Gazdasági Kamara „kulisszái” mögé szeretnénk bepillantást nyújtani olvasóinknak. Dr. Fodor Lászlót, a Kamara főtitkárhelyettesét kérjük meg, hogy válaszoljon kérdéseinkre.

Fodor László 1960-ban végzett egyetemünkön, 1962-ben doktorált, 1973-ban kandidátusi fokozatot nyert és 1986 óta az egyetem címzetes egyetemi docense, és jelenleg is mint külső előadó tanít az egyetemen. Pályafutását a Budapesti Városépítési Tervező Vállalatnál kezdte, majd az Országos Tervhivatalba került. A Magyar Nemzeti Bankban az ipar finanszírozásával összefüggő elvi és gyakorlati feladatokat látott el. Jelenlegi munkahelye előtt (ahol két éve dolgozik) még egyszer az Országos Tervhivatalban, a közgazdasági főosztályon dolgozott.

1 Milyen változásokat hozott a Kamara életében a névmódosítás? Ez mennyiben egy már eddig is végzett tevékenység kifejeződése és mennyiben jelent előre lépést az eddigi gyakorlatához képest?

1 Ismeretes, hogy a Magyar Kereskedelmi Kamara új neve 1988. január 1-jétől Magyar Gazdasági Kamara. A névmódosítás mögött alapvetően az elmúlt 2-3 évben végzett tevékenység jut kifejezésre. Az Elnöki Tanács 1985. évi törvényerejű rendeletében olyan új feladatokat határozott meg és olyan jogkörökkel ruházta fel az akkori Magyar Kereskedelmi Kamarát, amelyek messze túlnyúlnak a korábban végzett tevékenységen. A Kamara a klasszikus értelemben vett trade-promotion jellegű tevékenységen túllépve a magyar gazdálkodó szervezetek érdekképviseleti szervévé vált. Ennek keretében el kell látni a különböző szintű érdekegyeztetési, érdekközvetítési és érdekképviseleti feladatokkal.

2 A gazdasági reformtörvények egyik varázsszava a külföldi akadémiai is vannak, hogy ez valóban jelentős tényezővé vált a hazai gazdasági életben. Mit lehet ennek a nem eléggé kiaknázott forrásnak a jobb kihasználására a Kamara?

3 A gazdasági reformtörvények egyik varázsszava a külföldi akadémiai is vannak, hogy ez valóban jelentős tényezővé vált a hazai gazdasági életben. Mit lehet ennek a nem eléggé kiaknázott forrásnak a jobb kihasználására a Kamara?

4 A gazdasági reformtörvények egyik varázsszava a külföldi akadémiai is vannak, hogy ez valóban jelentős tényezővé vált a hazai gazdasági életben. Mit lehet ennek a nem eléggé kiaknázott forrásnak a jobb kihasználására a Kamara?

5 A gazdasági reformtörvények egyik varázsszava a külföldi akadémiai is vannak, hogy ez valóban jelentős tényezővé vált a hazai gazdasági életben. Mit lehet ennek a nem eléggé kiaknázott forrásnak a jobb kihasználására a Kamara?

2 A Gazdasági Kamara megfelelő eszközökkel rendelkezik ahhoz, hogy a gazdálkodó szervezetek egészséges, szakmailag megalapozott kezdeményezéseit felkarolja. A Kamarában működő különböző tagozatok munkája során felszínre kerülő javaslatokat a Kamara apparátusa megfelelő formában az illetékes kormányzati szerveknek továbbítja, illetve saját kezdeményezése alapján egyes átfogó kérdésekben önálló javaslatokat is tesz. E kezdeményezéseket és javaslatokat a kormányzati szervek ugyanolyan módon kezelik, mint bármely más államigazgatási vagy államhatalmi szerv előterjesztését, javaslatát.

3 A Magyar Gazdasági Kamara tevékenységének alapve az, hogy fenntartás nélkül elfogadják és támogatják azokat a társadalom- és gazdaságpolitikai célokat, amelyek elérésére érdekében a kormányzat és a politikai vezetést tevékenykedik. Az alapvető célok tekintetében a Kamara a politika, illetve az állam között ebből adódóan véleményeltérés nincs. Ugyanakkor számos esetben igen ki-

4 A gazdasági reformtörvények egyik varázsszava a külföldi akadémiai is vannak, hogy ez valóban jelentős tényezővé vált a hazai gazdasági életben. Mit lehet ennek a nem eléggé kiaknázott forrásnak a jobb kihasználására a Kamara?

5 A gazdasági reformtörvények egyik varázsszava a külföldi akadémiai is vannak, hogy ez valóban jelentős tényezővé vált a hazai gazdasági életben. Mit lehet ennek a nem eléggé kiaknázott forrásnak a jobb kihasználására a Kamara?

6 A gazdasági reformtörvények egyik varázsszava a külföldi akadémiai is vannak, hogy ez valóban jelentős tényezővé vált a hazai gazdasági életben. Mit lehet ennek a nem eléggé kiaknázott forrásnak a jobb kihasználására a Kamara?

7 A gazdasági reformtörvények egyik varázsszava a külföldi akadémiai is vannak, hogy ez valóban jelentős tényezővé vált a hazai gazdasági életben. Mit lehet ennek a nem eléggé kiaknázott forrásnak a jobb kihasználására a Kamara?

helyzetét, a működő vegyesvállalatok tevékenységét és szükség esetén a gazdaságirányítás felé javaslatokat tesz

4 A magyar gazdasági eredmények nem sok okot adnak optimizmusra, ugyanakkor mint egy mentőöbbe göröcsösen kapaszkodunk az exportöztönzésbe. A megfelelő exporttevékenység azonban feltételezi az olyan javak főttüi rendelkezést, melyeket külföldi forrásból megfelelő eszközök hiányában nem tudunk beszerezni, a magyar vállalatok pedig nem állítanak elő. Hol tud ebbe az ördögi körbe a Kamara pozitívan beleszólni?

5 Gondolom e kérdés elsősorban az importgazdálkodással összefüggő nehézségekre utal. A kül-gazdasági egyensúly megteremtéséhez nyilvánvalóan szükséges egy szigorúbb importgazdálkodás. A Kamara az importgazdálkodással összefüggő tevékenységben részt vesz, továbbítja a gazdálkodó szervezetek ezzel összefüggő gondjait és a kialakuló feszültségek megoldására vonatkozó javasla-

6 A vállalati önállóság növekedésével és a külpiaai tevékenység erősödésével egyre tágabb teret nyílik a vállalatok közötti érdekütközéseknek, melyek rendelteli úton nem vezethetők le. Milyen lehetőség van ezen konfrontációk rendezésére? Van-e ennek valamilyen intézményesített formája a Magyar Gazdasági Kamarán belül?

7 A vállalatok közötti érdekközvetítés természetes jelenség. Normális gazdálkodási feltételek között a vállalati érdekek ütközésének tere a piac. Eppen ezért az egyik legfontosabb feladat a piacépítés, a valós ár- és pénzviszonyok kialakítása, a megfelelő verseny kibontakoztatása és az ehhez szükséges feltételek megteremtése. Széles értelemben a Kamara tevékenysége is erre irányul.

Ugyanakkor a jelenlegi helyzetben szükségszerűen kialakulnak olyan konfliktusok, amelyek egyes vállalatcsoportok közötti érdekek ütközését hordozzák. Ilyen érdekütközések konkrét megnyilvánulásakor a Magyar Gazdasági Kamara igény esetében minden esetben megterem-

A kibontakozási program kérdéseivel foglalkozó cikksorozatunk a következő számban folytatódik.

Kérdezőt: Jaksity György

„Boldog békeidők...”

„Ha embernek és magyarnak
nem maradhatunk meg...”

– Találkozás amerikai és nyugat-európai magyarokkal –

Fekete szivárvány

A sötétség csillagmezején lépkedünk. Csillagmező... A sötétség kupolája mégis végtelen. Csillagfény sző körül minket. Látod? Ott vagy te, és ott vagyok én is. S én mégsem láthatlak téged immár. Csak ott vagyok, és nézem a sötétséget. Nem azt, ami körülvesz — hanem ami bennem van. Nincs senki rajtam kívül a végtelen kupola alatt... Látod? Egyedül vagyok.

Az éj bezárt. Az éj fekete. Tiszta és hűvös: könnyű. Mégis menekülni szeretnék. Lassan átölel az éjszaka. Érzem a csillagfény hűvös érintését — ezüst színű selyem suhanása arcom előtt. Az ezüst fényen utazni kezdek: lényem felé szállok csendesen. Félék. A fény könyörtelen.

Sötétséget látok újra, de ez más: nem tiszta és könnyű. Örvénylő, nehéz és mély. Mélysége félelmetes: vonz és taszít. Taszít, mégis vonz. Látom, ahogy egyre lépek saját fortyogó örvényem felé. Lassan haladok, mégis megállíthatatlanul. S te nem vagy ott, hogy vigyázzál rám... Senki sincs velem. Egyre jobban vonz a mélység. Talán kiáltanék, talán örvényenél, nyugalmam mégis végtelen. Rám fekszik az örvény nyomasztó lehellete: szólni nem tudok. Felettem éj és alattam éj: megyek az éjbe. A sötétség egyre jobban rám neheztel, alulról és felülről egymásra borul, én a kettő között vagyok. Mint-ha egy tülk fókán át vennék lélegzetet. Már nem nézek körül. Lassú nyugalommal megyek végzetem felé.

Hol vagy, hogy segíthetnél? Tied a tiszta, hűvös, könnyű éjszaka. Enyém a nehéz sötétség. Te csillagfényugáron lépdelsz már, s én a sötétség ólomocorában. Te már csillagfény vagy, s én kimondhatatlanul vágyom hozzád. Hűvös, tiszta, ezüstös fény! Hiszen veled utaztam magamba. Megmutattad nekem mi vagyok.

Miért váltál anyagtalanná, magasabb rendű tisztasággá? Te levetted anyagi testedet, s beledobta lelkem talán még könnyű éjszakájába. Így lettél te súlytalan és megfoghatatlan, s így vált az én éjem sötét. Kavargó mocsárrá. Követnélek, de még nincs hozzá elég erőm. Még nincs, akinek a lelkébe dobhatnám az én levetett anyagi mivoltomat, ami már a tiédrel is terhelt. S te vajon kiét őrizted magadban?

Félék. Félék, hogy behullók saját örvényembe. Míg ennyire hozzám kötött az anyag, nagyon nehéz, hogy csak a gondolataimmal érezzek. Ha majd az az erő, ami téged megtisztított, engem is csillagfényre tesz, kinyílik az éj végtelen kupolája. Kinyílik, s élénk táruul egy még tisztább, még áttetszőbb éj. A kupola peremén állunk. Ezüst fény sző körül minket. Csillagmezőn lépdélünk.

A csillagfények íve összeér: ezüst sugárzás fon hidat az éjfalonból. Fekete-ezüst híd — fekete szivárvány. Elindulunk egymás felé. Hűvös, tiszta éj öleli a testünket. Boldogok vagyunk: érezzük a máshol el nem érhető boldogság közelségét. Boldog vagyok: a szivárvány ívén, a végtelen éjben találkozunk megint.

Silló Tünde

Közgázos menedzserjelöltek

Akimoto úr, a Marubeni magyarországi igazgatója előadásával december 7-én véget ért az AIESEC Management School orientációs előadás-sorozat. A program folytatására — már más keretek között — februárban kerül sor. A posztgraduális képzési formához hasonlóan kis csoportban zajló kurzusra 42 hallgató jelentkezett a közgazdasági egyetemről, a műszaki egyetemről és a pénzügyi és számviteli főiskoláról. A kiválasztás első fordulóját követően harmincan vehettek részt december 12-én az idegen nyelvi kommunikációs készséget felmérő szóbeli, és a néhány személyiségjegyet (pl.: befelé-kifelé fordulás, problémamegoldás, feladat-értelmezés) vizsgálatát célzó írásbeli felvételen. A Kiltkereskedelmi Továbbképzési Intézet segítségével és szakembereinek részvételével lebonyolított „erőpróba” huszoneg jelentkezőt meg, és végül az alábbi hallgatókat nyertek felvételeit az AIESEC Management School kurzusára: Bálint Mária, Bánhiday Tamás, Bognár Péter, Fűrjes Balázs, Gor-

dos Zsuzsa, Hévizi Tamás, Kaplány József, Kubriczky Magdolna, Sárközy Ildikó, Sisák Ilona, Sós Agnes, Schindler Péter (mind MKKE), Beke Tamás, Czura László (BME), Székely Andrea (PSZF).

A három féléves kurzusnak egyébként már végzett, „felkészült” hallgatói is lesznek. A különböző vállalatoktól, bankoktól és kis- szövetkezetektől részt vevő fiatal diplomások képzése jó részt a diákokéval közös lesz. A program megalkotói azt remélik, hogy az eltérő tapasztalatok, motivációk jelenléte különösen a gyakorlati feladatok, döntési játékok, vállalati esettanulmányok megoldását segíti majd elő és hozzájárul a vezetői tudás készségszintű elsajátításához. Tökénettel az orientációs előadás-sorozat sikerére, az AIESEC továbbra is szervez management-vel foglalkozó nyilvános programokat. Ehhez ötleteket, javaslatokat szívesen fogad az AIESEC Management Program szervezőgárdája.

Sarlós Gábor

A Társadalomtudományi Klub múlt félévi utolsó előadása nagyszabású estté kerekedett. Meghívott előadónk Mócsi Ferenc (Chicago USA), költő, folyóirat-szerkesztő, folyóirat-kiadó, utazásiroda-tulajdonos volt. Rajta kívül váratlanul, de nagy örömmel „beugrott” Pomogáts Béla irodalomtörténész, Ferdinandy György író (Puerto Rico, USA), Major Zala Lajos költő (Svájc) és az est vége felé Plugor Sándor grafikusművész (Sepsiszentgyörgy, Románia). A hallgatóság körében megjelent Domokos Pál Péter, a moldvai csángó magyarság „apostola”. Meg kell jegyezni, hogy meglehetősen kevés diák volt jelen, mentségükre szolgáljon a kezdődő vizsgalás.

Mócsi Ferencet Pomogáts Béla mutatta be a hallgatóságának. Röviden vázolta a nyugati magyar irodalom főbb fejlődését, a jelentősebb szellemi műhelyek tevékenységét. Bővebben szólt Mócsi Ferenc több kötetre kiterjedő lírai életművéről, szakaszolta azt.

Az est gerincét Mócsi Ferenc lírai önéletrajza jelentette. Gyermekek és ifjúkorát Budapesten töltötte, sokunkhoz hasonlóan rúgta a ligetben a bört, majd esztorgályosként dolgozott. Az országot 1970-ben hagyta el. Belgiumban beiratkozott egy katolikus egyetemre, s miután elvégezte, 1974-ben elhagyta az európai kontinentet is. Az USA-ban, Kaliforniában „landolt”, San Franciscóban és Los Angelesben három évig esztorgályosként kereste kenyerét. Mecé-

nszra találván 1974 végén adta ki első verseskötetét. Emigráns életének első öt évét a beilleszkedés nehézségei határozták meg. 1977-ben New Yorkban találjuk. Egy szerencsés kimenetelű autóbaleset a már-már elszállni látszó költőt visszahozta a földre; rövidesen kötetet jelent meg Földközben címmel. Jelentős fordulat volt ezen esemény hétköznapi életében is. Családot alapított, lezárult az idegőrlő helykeresés, rövidesen életre szóló vállalkozásba kezdett, 1980-ban Szivárvány címmel folyóiratot, könyvkiadót alapított Chicago székhellyel. Újabb öt év „kéne valamit csinálni” tépelődése meghozta az eredményt.

Felgyorsulnak körülötte az események, az első három lapszámon túljutva, ami Amerikában már nagy szó, minőségi arculatot nyer a folyóirat. Ferdinandy György, Határ Győző aktív támogatásával tematikus számokat szerkeszt. A napokban jelent meg a folyóirat 23. száma. 1980-ban megjelenik Lógrás című kötet, majd időbeli sorrendben az Idegkötelen, illetve az új korszakot már címében is jelző Szénaitall száll, a Versvisszafojtva (válogatás). Kiadója 1987-ig 13 kötetet bocsátott ki (Ferdinandy György, Horváth Elemér, Kaslik Péter, Makkay János, Ludvig Nándor, Michael Alexander amerikai magyar szerzők kötetét, George Orwell regényét, Duray Miklós elbeszéléskötetét, a Koestler-emlékkönyvet).

Szerkesztői, kiadói tevé-

kenysége mellett irodalmi kávéházat indított az azóta már megszűnt utolsó chicagói magyar cukrázdában. Ehhez a munkájához aktív támogatást nyújtott az amerikai magyarság egyik legértékesebb szervezete, a Magyar Baráti Közlösség. Havonta egyszer gyűlnek össze itt 23-30-an a világ minden tájáról érkező előadókkal beszélgetni.

A bemutatkozást követően éjszakába nyúlóan folytatódott a beszélgetés vendégeinkkel; kezdetben a Ráday kollégium színháztermében, aztán a Bakonyban nem kevés sörösüveg társaságában. Szóba kerültek a magyarországi kapcsolatok is. A hetvenes évek vége felé Mócsi Ferenc kapcsolata került a hazai progresszív kiválóságai, elősegítette kiadványaik terjesztését. Első alkalommal 1983-ban látogatta meg az óházat, azt követően, hogy Kenedi János nála járván megjegyezte: „miért ne folytathatnánk ezt a beszélgetést Pesten Vezér Erzsébetnél?” Azóta több alkalommal járt már itthon, és egyre többen keresik fel, akik számára előadókörutakat szervez egyes magyar kolóniákon.

Az emigráns élet nehézségei kapcsán merült fel, hogy a család és a közelet gondjai mennyire összefonódnak. A nyelvvesztés veszélyét úgy igyekeznek elhárítani, hogy gyermekeikkel csak magyarul beszélnek. Major Zala idézte unokáját: „a nagyapival csak magyarul lehet beszélni”. Mócsi Ferenc öt éves lányának kedvenc vi-

deója A koppanyi aga testamentuma, amelyet heti háromszor végigné. Tizenhat éves fia cserkész és népi táncolni jár szabadidejében.

S melyek az író-költő ember különös tehertételei? Mindenekelőtt a befogadó és erőfeszítő olvasókör hiánya. Sajnos, a Szivárvány folyóiratból Magyarországra elküldött 30 példány közül 3 ha célhoz ér, nem beszélve a nyugati magyar kiadványok iránti általános érdeklődés hiányáról az emigráció körében. Ferdinandy György képzeltbeli olvasója a tranzit-ember, a mindenütt idegen, azaz önmaga kivetített képe. Számára az írás önmegmentés és önépítés. Úgy véli, hogy „a menekülő nem énekel, hanem sír vagy kiabál”. Major Zala Lajos végső konklúziója, hogy mindenki állja meg ott a helyét, ahova sorsa vetette, magyarként és emberként egyaránt. „Ha embernek és magyarnak nem maradhatunk meg, akkor minek megmaradni?”

Az est alapélménye: öröm és bánat vegyülék. Irókkal, költőkkel beszélgettünk, olyanokkal, akik távolról érkeztek, de érződött bennük, hogy az „itthonért” élnek, összmagyarságban és nem egy elszigetelt „nyugati magyarságban” gondolkodnak. Most kellett azonban megismerünk őket, nem olvastuk munkáikat (szemben pl. a Newsweekkel), önhibákon kívül tájékozatlanoknak éreztük magunkat.

Németh Zsolt

Nyilvános vita a nyilvánosságról

Az egyetemi lapok szakosztálya a Magyar Újságírók Országos Szövetségében január 16-án nyilvános vitát rendezett a nyilvánosságról. A vitában először Pálos Tamás ismertette az újságíró-szövetségben a témáról készült dokumentumot, majd Hirschler Richárd tartott ismertetőt a Nyilvánosság reformja című előképzésről. A több mint háromórás vitáról következő számunkban tudósítunk, anélkül is inkább, mivel lapunk 1987/18. számában már foglalkoztunk a témával, közöltük Halmai Gábor oktatónk Nyilvánosság — garanciák nélkül? című cikkét.

A vitán felhívás hangzott el egy országos egyesület, a

Nyilvánosság Klub megalapítására. A felhívás megállapítja, hogy a magyarországi gazdasági-társadalmi-politikai megújuláshoz nélkülözhetetlen a nyilvánosság reformja. A klub fórumot kíván nyújtani a társadalmi haladást szolgáló gondolatoknak, véleményeknek, álláspontoknak, elősegítve publikálásukat, tagítani kívánja a nyilvánosság mai kereteit. Az egyesület alapításával kapcsolatos munka megkezdését a szervezők személyesen jelentették be a Hazafias Népfőnt főtájkárnak, aki az egyesület megalapítását messzemenően támogatja.

70 év: elvek, eredmények, problémák

címen tudományos vitát rendezett a filozófiai tanszék. A vita, amely december 21-én kezdődött, három nem egymást követő napon át folyt és a befejezésére január 21-én került sor.

A program keretében több alkotó tartott előadást: Kiss Ártúr: A szovjet politikai rendszer fejlődéséről; Valcsicsák Imre: A szocializmus létének és fejlődésének történetfilozófiai aspektusairól; Gondi József—Horváth Sándor—Mihály Albert—Vámosi Sándor: A szocializmus fejlődéstörvényeiről; Révész Ferenc: A reális szocializmus problémáiról; Ori Júlia: A szakszervezeti kérdés a Szovjetunióban; Biró Zoltán: Adalékok a szovjet korszak filozófiai történetéből; Machos Csilla: A szovjet politikai kultúra a '80-as években címmel.

Az előadásokat széles körű vita kísérte. A résztvevők között szép számmal voltak meghívott vendégek a Sémleweis Orvostudományi Egyetemről, a Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetemről és az ELTE-ről. Legközelebbi számunkban sort kerítünk arra, hogy két fiatal oktató előadását ismertessük.

Búcsú Kalász Lajostól

Elhangzott az Obudai temetőben.

Mélyen Tisztelt Tanár Úr!

Szeretettel és hálával hajtjuk meg fejünket előtted — volt tanítványaid és örök adósaid. Bár az elmúlás és a szertartás hangulata könyeket perget az arcokon, mi mégis — ha egymásra nézünk és rád gondolunk, friss mosolygós energiád melegét érezzük!

Meglehet, hogy ma már ez a test erőtlén, de a lélek erős! Ezt bizonyítja, hogy ismét mindannyian összejöttünk és újra rád figyelünk.

Csakúgy mint régen, mint óra előtti cseppet után a magaföldszinti zsihogóban, egy figyelmeztető kiáltás: „Jön a Kalász!” Szétrebentünk. S a kabinetet fojtott várakozás csendje üli meg. Tucatnyi elrontott pausz göndörödik szerzetét a földön, beszáradt tus, grafit és radírral terjeng, a világot átölelő atlaszok, málló térképek, a globusz és ásványminták patinás savanyúsága árad szét körülöttünk.

Belpész! — Magas alakod, széles vállad önkéntelenül meghajlik a boltívek alatt. A féldol formájú ablak neked csak derékgig ér. Néhány óriás lépés, majd letelepedsz és az asztalt magad elé veszed. Karjaid átnyúlnak feletted, néha felkénykölsz, majd nagyívű lejtésekkel kíséred magyarázatot. Szunnyadó értelmünk miatt néha csüggedten markolsz — akkor még hullámos barna hajadba.

Mindez a múlt. Már több mint 20 éve történt és fájdalom, hogy pár hónappal ezelőtt nem vallhattuk meg neked, hogy akkor sikerült minket átlopnod, hacsak pár órára is, a természettudomány világába, a racionális ökonomia szellemi otthonába. Pillanatok alatt veled együtt az univerzumban jártunk. Csillagászat, bolygórendszerek, geomorfológia, glaciológia, hidrológia. Emlékezték? — A Föld belső szerkezete és felszíni formái, a Rittman-féle energiaforrás-osztályozás, kozmikus és földenergia források, a földrajzi burok és földfelszín kialakulásának elméletei stb., stb. Ezek ma már megint csak címszavak, de mégis támpillérei a hídnek, amely a társadalomtudományhoz, a gazdaság-földrajzhoz vezetett, majd a térbeliség szemléletét alapozta meg, állásfoglalásra készítetett és elkötelezetté tett mindannyiunkat.

Időközben ezen a hídon a forgalom mindkét irányból felgyorsult és mi mégis maroknyi kis csapat maradtunk. E kabinet szellemi otthona köt össze minket. Értethető tehát a fájdalom és keserűség, amikor valaki távozik körünkől. Mester vagy tanítvány — egyformán veszteség!

S most itt az urnánál kérjük, add át a stafétabotot és kérjük, engedd át súlyos gondjaid terhet is. Rá kellett döbennünk, hogy gyermekeid és a mi gyermekeink is, egyszerűen az ember fizikai fennmaradása veszélyben forog, s hogy a veszély elhárításában tudásunk legmélyebb szintjén most már nekünk is szerepet kell vállalnunk. Ezt várja tőlünk nemcsak az ország, de Európa mértéktartó értelmisége is.

Ezért vagyunk büszkéek rád, mert ehhez több segítséget kaptunk tőled ott a kabinetben, mint akkor gondoltuk. Köszönjük! Úgy érezzük, elegendő ahhoz, hogy a társadalom és természet egyensúlyának szabályozásában a térbeliség szemléletének érvényt szerzzünk, hangsúlyozottabban készítsünk másokat is hasonló állásfoglalásra. Ez a szerep más, szaktudományunk önmagából eredő megújulásához kell, hogy vezessen. Egészen más, mint az eddigi szerep, mégis erre a feladatra vesszük át tőled a stafétabotot.

De vajon lesz-e elég erőnk a megújuláshoz és a megvalósításhoz, olyan amilyen a te generációdnak volt? Ha H. Heine szavaira gondolunk: — elcsüggedünk. „A törpe, aki az óriás vállán áll, könnyen messzebbre láthat, mint az óriás maga —, de az emelkedett szemléletből hiányzik a nagy érzés, az óriás szív, amelyet nem sajátíthatunk el.”

Talán mégis? Hiszen Kalász tanár úr kezünkbe adta a gyújtólencsét is, mellyel nemcsak összefogta és összefoglalta szaktudományunk jelentősebb állomásait, hogy megkönnyítse előrejutásunkat, de a nap sugarait is magába gyűjtötte általa.

Ezért tudtuk magunkat pattogó tüzenél, egészséges kemence melegénél otthon érezni. Parázsló fénytemptija most elvesztésének fájdalmát. Sugarai reményt adnak „mert jó tudni, hogy a megújulás új lombokat és gyümölcsöt terem ugyan, de a termés záloga a törzs és az erős ágak”.

Kedves tanár úr, engedd meg, hogy ne búcsúzzunk tehát, csak köszöntünk és távolról intsünk és halad hassunk Mellette.

Nyitra Réka
a területi tervezési specializációt
volt hallgatói nevében